Jn hoc Libro hec ꝯtinẽtur. **Salus corporis Salus anime. Pius contra venereos yliada Homeri.**

D omnipotentis dei laudem ac illustrissimi Regis Henrici octaui clarissimeqꝫ cōiugis sue regine Katherine salutem anime et corporis Libelli qui sequuntur impressi sūt opera et impensis Petri de Champaigne Regij corporis Armigeri: quos quidē libellos lector ꝑlege feliciter fausto feliciqꝫ exordio.

N p̄sēti codice ꝯtinent duo singulares ⁊ ꝑutiles tractat⁹ quoꝝ p̄rim⁹ ē de salute corporis. hūc edidit excellētissim⁹ ac ꝓbatissim⁹ medicine doctor dn̄s guill's de saliceto. Alteꝝ vero q̄ ē de salute anime miro quodā ⁊ diuino magis q̄ hūano artificio ꝯposuit Reuerēdissim⁹ p̄r dn̄s Cardinalis de turre cremata ordinis predicatorum sacre pagine doctor eximius:

¶ Titulus primi horum duoꝝ tractatuum.

¶ Ad inclitū Alfonsū Arragonie ⁊ Cicilie regē tractatus de salute corporis editus Bononie p̄ insignē virū dn̄m guillermū de saliceto medicine doctorem famosissimū incipit feliciter.

Alus corporis potissīe cōsistit ī cōseruatōe sanitatis conseruatio aūt sanitatis in debita cōmēsuratiōe sex rerum innaturaliuꝫ a quibus tota dependet sanitas vt tertio tegni asserit galienus. que sunt aier/cib⁹/potus/somnus/vigilia/motus quies/repletio inanitio Et accn̄tia aie. Idcirco ego guillūs de saliceto medicinaliū doctorū studij bononiēsis minim⁹: ad honoreꝫ dei et zelū publice vtilatis: instante quoq̄ immo iubente inclito arragonū et Cicilie regē tractatū de salute corporis breuiter atq̄ vt spero non inutiliter scribere adhorior: imitādo vestigia predecessorū meoꝝ maxime vero preceptoris oliꝫ mei domini. p. de Tussingnano nihil ei detogando sed honorando potius eūq̄ ꝯsequēdo cū addicionib⁹ multis. Scripsit eni tractatum de ea re optimū. et pulcra sunt que scribit atq̄ vtilia: sed generalia satis. ego vero magis ad ꝑticularia descēdam. Procedit autē dictus preceptor meus ordinate admoduꝫ p̄ certas regulas iuxta numerū sex rerū innaturaliū predictarū: Et nos similiter in his addicionibus nostris ita faciem⁹: suasq̄ huiusmodi regulas et sua verba oīa fideliter prout iacent ad longum recitabim⁹: et post quālibet regulam quod nostrū est per modū addicionum subiungemus.

¶ Prima igitur sua regula de aere talis est:

Q Uāuis nō sit tāta vis ī elcōe aeris tp̄e sano sicut tp̄e epidimico: consulti⁹ tamē ē morari in bono et puro aere semoto a stagnis et locis palustrib⁹ ⁊ econtrario. Aduertēdū etiā q̄ perniciosa res est ⁊ male ꝯsequētie habere cloacā ꝑ̄ſerti fetidā iuxta cameram inde enim potest causari febris pestilencialis in quo multi male sciunt curare. ¶ Addicio. ꝯueniēs et necessariū ē vt corpora sana mo

rentur i locis i quib⁹ calor nō sit ita fortis ꝙ hūiditatē corporis in sudorē resoluat: nā talis resolutō facit calorē et spūs exalare: ⁊ pro ptereа totū corpus debilitat et preparat ipm ad egritudines ⁊ sincopim. Similiter non dz esse frigus tante intensionis vt ex eo corpora contrahantur: et oripilentur / quia tale frigus ꝑparat ad extinctionē finaliter caloris naturalis et mortificationē mēbrorū et corruptionē digestionis. Terra et mãsiones nō sint humide nimis neque molles neque paludose neque pulueruleņte / sed sint inter has dispositiones medie. Igitur si loca fuerint nimis calida vel frigida tēperentur cū ꝯtrario. Et si sint pulueruletã ⁊ sordida cū aqua talia loca rorãda sunt. Ut ex tali roratione tēperamētum recipiant. Si vero sunt humida paludosa aut mollia / morandū est super solaria ⁊ loca alta et exsiccētur loca cū igne ⁊ suffumigationib⁹ de thure mirrha et sĩlib⁹. Et hoc est quod vult ga. i libro tegni ca. de causis: vbi dicit ꝙ oē imoderatū reducit ad moderatū ꝑ imoderatū contrariū. Mãsiones vero exercituales si quis cogeretur stare in campo: sic ordinētur. Tentoria multū debent separari abiuicē: et reuolui porte versus septētrionē si Estas: si vero Hyems econtrario. Et si herbe mali odoris ibi fuerit vel cadauera aut alie res fetide: comburãtur q2 ignis remouet oēm maliciam et fetorē a rebus.

¶ Secunda regula de cibo et potu.

SCribit Isaac i libro viatici: conseruator sanitatis stomachū costodiat ne cū cibus sit ei necessarius ipz ꝓhibeat: neque ei vnꝙ plus det de cibo vel potu ꝙ degerere valeat. Quesitum enim fuit a Galieno quenam esset medicina perfectior. Qui respondit. Abstinentia. Que est duplex vniuersalis videlz et ꝑticularis. vniuersalis vt homo totaliter abstineat a cibo et potu donec appetitus sēsibiliter vel rationabiliter confortetur. Et dico rationabiliter: aliquando enim contingit ꝙ a calore fundi stomachi in ieiunio fumi et vapores resoluuntur impedientes orificium stomachi vbi viget virtus appetitiua: et causant ibi repletionem siue saturitatem fãtasticam / vnde sumpto pauco cibo fumi deponuntur et virt⁹ appetitiua ꝯfortatur. Ecce ꝓpter hanc causã non est bonū vltra modū ieiunare. q2 stōachus exinanit⁹ attrahit sibi ab oībus mēbris diuersos hūores q̇ corrūpunt i eo et sūt cãe multarū egritudinū vt ait G. Sed ꝑticularis abstinētia ē abstinere a rebus similibus complexioni sicut colericus ab allio pipe et vino forti ceterisque rebus calidis: et siccis. fleūaticus a rebus fleūaticis et sic de alijs. Ratio autem ꝙre antiqui iusserūt tã parū cōedere est vt calor naturalis dominetur

rei degibili. Nā si in comestione passiuū pdominetur actio: genera tur fastidiū/quod est maximū pparamentū ad corrūpēdū sāguinē et ad malos hūores et morbos generandū. ¶ Addicio. In mēsu ratione cibi et potus oportet ꝯsiderare quantitatē/qualitatē/ con suetudinē/et regionē. De his duobus vltimis ait Auicēna libro pri mo capl'o de eo quod comeditur et bibitur. Regiones habēt pprias naturas et vs⁹ sūt res extra rationē et i hoc expimentū vicit ratio nē. Dicit etiā ibidem. Est nāqꝫ cibus que solet comedi in quo existit aliquod nocumētum melior cibo bono nō vsitato Concordat ypo. scdā pticula affori smorꝫ dicens. Ex multo tēpore consueta etsi fue rint deteriora insuetis minus molestare consueuerūt. Et iterū i a lio afforismo. Assueti assuetos ferre labores etsi fuerint senes debi les fortibus iuuenibus facilius faciunt. Preterea regio frigida me lius et cū minori lesiōe sustinet errores comedēdi et bibēdi ꝙ regio calida: eo ꝙ natura in regione frigida fortior est ꝙ in calida ꝛ ven tres calidiores et oia interiora i tpibus frigidis. De quib⁹ ait ypo. prima pticula afforismorū. Ventres vere et hyeme calidissime sūt nature. Similiť dicimus de regionib⁹ Quantitas cibi et potus ta liter mensurari dꝫ ne stomachus/venter aut ypocūdria tēsiōe gra uētur. Qualitas primo mensuratur p saporē. Unde Aui: libro pri mo. Ca. de eo quod cōedit et bibitur. Nutriēs melius est quod meli us sapit dūmodo bone fuerit su stātie Secūdo ex cognitiōe cōplexi onis et cōpōis eius qui regiť: qꝛ si fuerit cōplexionis calide et cōpo sitōis rare: regatur cū calido habente aliquā viscositatē moderato vsu. Simile eni augmētat et cōfortat suū simile/dū modo vsus sit tpatus. Si vero nō sit tpatus facit suū simile furere. Et quod dic tum est de vno genere complexionis et compositionis: intellige de omnibus alijs.

¶ Tercia regula de somno et vigilia.

NOn est bonum immediate sumpto prandio dormire Si vero dormiendū est/tunc parum dormiatur et longe a prandio. Alioquin sequeretur capitis dolor/indigestio stomachi ꝛ reuma: er go dormire coactus remota zona et calciamentis: primo per dimi diam horam super latus dextrum quiescat: et per aliam dimidiaꝫ super sinistrum: donec hora finiatur et non amplius propter cau sam predictam. Et scitote ꝙ dormitio ante prandium macillentuꝫ reddit corpus/qa humiditatē eius exsiccat sed post refectionē impi guat. Quilibet autē pcipue refect⁹ semper teneat in tēpore dormiti onis caput eleuatum. et pectus: ne cibus redundans ad orificium stomachi ipsum aggrauet/et p ꝯsequēs caput / et membra spūalia

mū sedant. ¶ Addicio. Quãuis sõpn⁹ diurn⁹ vituperetur: noctur nus vero sit naturalis ⁊ a phisicis approbat⁹/si tñ homo nocte vi gilauit ꝓpter cãs. cõmode pt dormire ĩ die. maxime si fuerit consue tus. Nã consuetudo in talib⁹ maliciã remouet. Preterea sõpn⁹ de bite fctũs aufert dolorẽ ⁊ lassitudinẽ acq̃sitã ex labore et vigilijs et impiguat corpus. maxĩe cũ ipse fuerit tpatus. Si vero plix⁹ et ni mius fuerit reddit corp⁹ lassũ et pigrũ et superfluitatib⁹ plenum

¶ Quarta regula de motu et quiete.

Scitote ꝙ duplex est motus siue exerciciũ scilicet tẽperatũ seu equale quod toti corpori ꝓstat calorem tẽperatũ siue equalẽ idest nõ excedentem et tale exerciciũ in splendide ⁊ quiete viuentib⁹ cibũ ꝓoccupare debet. Nã per ipm calor naturalis mouetur a cẽtro ad circumferenciam et excitatur in toto corpore: qui adiut⁹ per ca lorem acquisitũ ex parte exercicij humiditates superfluas sub qui bus latitabat in toto corpore consumit. quibus cõsumptis ipse ca lor naturalis fit acutior ad digestionẽ celebrandam. Ecce ꝙ vtile est tale exerciciũ per quod eciaʒ corp⁹ humanũ a medicis laxatiuis excusatur/si fiat quomodo ⁊ quãdo oportet. Aliud est exerciciũ ine quale seu intpatum. illud prestat toti corpori calorẽ inequalẽ idest excedentem et in fine infrigidat ⁊ exsiccat. Cui⁹ ratio est q̃a per ip sum multu cõsumitur de calido et humido naturali. et ita debilitat virtutem naturalẽ in mẽbris. q̃ virtus in calido et humido consistit vt ait philosophus. Tale igitur exerciciũ nõ cõpetit in regĩe sani tatis. Si tamẽ per errorẽ contigerit. subtrahi dʒ de cibo: ⁊ addi de po tu. eo ꝙ pot⁹ facilius digeritur ꝙ cibus/vt pʒ in viatorib⁹. Nõ ta men intellige de tali potu q̃ simul est cibus et potus: et nõ de aqua q̃ est potus tm̃. Ipsa enim aqua post tale exerciciũ esset venenũ secũ dum auic. extinguendo scʒ calorẽ et ipsum mortificando in mẽbris principalibus q̃ sunt. Cor. Epar. Cerebꝝ. Aduertendũ tamẽ ꝙ exer ciciũ equale frequẽci⁹ debet fieri in hyeme et in vere ꝙ in autũpno vel estate. eo ꝙ superfluitates pl⁹ habũdãt in illis tpibus q̃a eciaʒ in estate ⁊ autũpno multa fit consũpcio huĩditatũ a calore aeris et apercione pororũ. nec tãtũ cõmeditur in illis tẽporib⁹ sicut in hye me ⁊ in vere. Nõ tamẽ excludo q̃n tũc debeatur vti ex exercicio equa li/sed non ita frequenter sicut alijs duobus tẽporibus. rationibus ãñdictis. ¶ Addicio. Cõcordat Almansor libro quarto capitulo de mẽsuratiõe mot⁹. vbi dicit ꝙ mot⁹ mediocris ante coẽstionẽ excitã do calorem et remouendo superfluitates a corpore preparat stoma chũ ad recipiendũ cibũ cũ auiditate et ipm digerẽdũ. ⁊ ideo añ coẽstio

ne est sanitatis coseruatio. sed post comestionez quia facit calorem naturalem ad exterius exalare spiritus debilitando. per istā viā virtutes naturales et digoēm corrūpit. et secundum hoc est infirmitatis generatiu9. Suauis vero et debilis et paru9 et tardus et curtus post cōestionem adiuuat ad meliorem et citiorem descensum cibi ad fundum stomachi. Hoc eciam vult auic. primo can̄ capitulo de eo quod comeditur et bibitur.

¶ Quinta regula de replectione et inanitione

Anteq̄ eatur ad mēsā quantū possibile est superfluitates pcedentis digōis expellantur. ne fiat cōmixtio puri cū impuro. neue stoi et intestioꝝ virt9 cōturbetur. Et scdm aristotilē quattuor sunt cause multarum egritudinū. scz diuersitas ferculorum. prolōgatio mense. idebita masticatō. et nimis ac freqūes pot9 in mēsa Primo qn̄ varia comeduntur fercula. tunc forsan primū est durioris digōis. mediū autē facilis. terciū vero mediocris. et sic fit altricacio cibarioꝝ vn̄ varij diuersiq̄ gn̄antur huōres. et natura multum laborat digerendo. Secundo in prolongōe mense primū qn̄q̄ prius digeritur et in feces vertitur q̄ vltm̄ incipiat digeri. et tunc digestum trahit indigestum ad ipsū epar qui est princeps operis et cocus nature. Tercio necīa est perfecta epularū masticacō. Natura eni dentes ordinauit vt conterant cibū atq̄ mollificēt anteq̄ ad locum digōis videlz ad stomachū transmittatur. Qui vero non conterit epulas suis dentib9 perfcē masticando is naturā sui corporis multum defraudat: sibiq̄ multas ac varias preparat passiones. Hic est q̄ vorаces et gulosi sepenumero egrotant/ raroq̄ vel nunq̄ ad maturam perueniunt senectutem. Quarto nimius ac frequens potus impedit digoēm: quemadmodū superfundere aquā olle bullienti impedit eius feruorem. Semel tantū in die comedere esset laudabile quoad aliquos vt sunt pingues et fleugmatici habētes meatus latos. secus vero est colericis macrib9 calidisq̄ et siccis corporibus habentibus meatus strictos vt ait auic. Uel saltem si bis comedendū est/ sit ipsa cena modica in omni tempore. Ter autem in die comedere oio fugiendum est. Juxta illud. Qui semel est iust9/ qui bis vir. bestia qui plus. Et ego annuncio vobis q̄ infiniti moriuntur ex replectione nimia. pauci vero ex ieiunio vel inanicione. Juxta illud. Excessus facimus/ sed nos annosq̄ voramus. Caueat autem conseruator sanitatis in quacunq̄ refectione comedere vsq̄ ad sacietatem/ quia valde nociua est talis coēstio in qua non sentitur aliquis locus vacuus in stomacho Sed illa deterior q̄ temperamētum egreditur et in stomacho natat. Surge ergo de mensa

cū aliquali esurie que mox sublatis epulis euanescet. Et si aliquo die excessū fuerit: tūc sequēti die comedatur et bibatur famelice ne fastidium generet. ¶ Addicio. Balneū est de genere repletionis Nam si fuerit tepidū & fiat post refectionē cum cibus digestus est ī stomacho corpus inpinguat. Est etiam de genere inainitiōis. Nā si fiat ante refectionē seu corpore inanito: et hoc post omnē digestionem: et post mundificationē digestionis et vrine et sit calidū sufficienter et in eo homo sudauerit: et fricationē in eo multā sustinuerit corpus extenuat et desiccat: magis autem si in eo dormierit. Quod dicitur in regula. Semel tantum in die comedere laudabile est. cōcordat Galienus in de ingenio sanitatis dicens ꝙ omnis homo sanus inter diem et noctem ad minus semel et ad plus bis mane scilz et vespere debet comedere. Sed quod melius et temperantius omnibus hominibus existit est vna die comedere semel et hoc circa meridiem et post terciam et alia die bis: ante terciam: videlicet et in vesperis: et sic continuare hanc alternatiuam: et in hoc conueniūt omnes phisici. Sed comedere semel: corporibus magis extenuatis vt colericis et melencolicis inconueniens est et inutile valde. Colericis propter nimiam acuitatem que resoluit humiditatem substācialem et sudorem. Melencolicis propter debilitatem virtutis naturalis et coloris: etiam propter cruditatē mēbrorꝫ vento consumūtur. Quorꝫ virtus debilis multum cibū vnica vice sumptū degerere et ratificare non potest. Comedat ergo melēcolicus bis ī die & parum qualibet hora.

¶ Sexta regula de accidentibus anime.

Scitote insuper ꝙ gaudium nimium: nimiaqꝫ ira pariformiter euitari debent. Nam cito apparet eorū mala et perniciosa impressio. ¶ Addicio. Ut vult Almansor ca. de conseruatiōe sanitatis. Gaudium temperatum quod fit cum preuisione et non subito excitat naturā et cōfortat oēs virtutes aīales & naturales & spiritus & adiuuat sanos ad oēs actiones melius et nobilius faciēdas / propter hoc bonū est oībus hoībus nisi indigētibus minoratione carnis / quia gaudium multiplicat carnem in corpore et humiditatem. Gaudium vero quod subito & absqꝫ preuisione fit qꝛ subito inducit euētationē in spiritualibus et calore existentibꝰ circa cor facit spiritum et calorē exalare absqꝫ reditu ad cor. & sic subitā mortem inducit. Ira vero inflammando spiritum et calorem in corde si perseuerauerit inflammat cor: et membra et facit possidere Febrem: et specialiter si homo fuerit calide nature propterea tales ꝑcipue abstinē debēt. Habētes aūt cor frigidū et ꝯplōēz frigidā ꝯfor

cat nisi nimia et cōtinua fuerit nimisqꝫ pseuerauerit. vnde talibus aliquādo vtilis censet. Ampliꝰ nia cura tristicia et sollicitudo carnē ⁊ spūs diminuūt ⁊ faciūt hoiez melicuz et immobilē oēsqꝫ opationes aiales ac naturales dirimunt ac destruūt Et ideo hō qui sanꝰ viuere desiderat dꝫ eas vitare ꝑ posse: nisi dū itendit minorare carnē et hūiditatē corporis vt dictum ē: et per carnē multiplicatam timet ne infirmitas incurrat.

Ultima regula de quattuor anni temporibus.

Obseruāda sunt quattuor anni tēpora q̄ sunt. Uer/Estas/Autūnus/Hyemps. Uer icipit a medio marcij durās vsqꝫ ad mediū Junij/et ē calidū et humiduz aiereum: et i eo ē germinatio sanguinis eo qꝫ ē tpate nature. Unde i eo tpe expedit comedē pl'los gallinar/turtures/oua sorbilia/et lactucā cū aceto/lac caprinū et pisces asꝑatiles cōditos cū speciebꝰ aromaticis. Et nullū tempꝰ aptius est floie sudori medicinis laxatiuis ⁊ ceteris purgamentis. nā quicquid erroris medicine ex cura vel floia in aliis temporibus acciderit: hoc tēpus veris suo tpamento et sua nobilitate restaurat. Estas incipit in medio Junij durans vsqꝫ ad medium Septēbris: et est calida et sicca ignea. In quo tempore excitatur quidaz hūor q̄ dicitur colera rubea. Quare cauendū est ab omni eo quod est calide et sicce nature ab esu et pocione calidis: et a nimia saturitate: precipue in hoc tempore ne extinguatur calor naturalis. Comedatur q̄cquid fuerit frigide et humide nature: vt carnes vituline cum aceto cucurbite/et pulli saginati ex farina ordeacea ⁊ fructibus acetosis Uenus coherceatur et motus siue exercitium nimiū et balnea modice fiant. Autumpnus incipit in medio Septembris durans vsqꝫ ad medium decembris. Frigidus est et siccus terreus i quo generatur colera nigra idest melencolia. Utendū est rebus calidis: et humide nature: vt sunt pulli/agni/et vue dulces vinū vetus ⁊ subtile et similia. Exercitiū in hoc tempore et balnea/ et purgationes/ magis permittuntur qꝫ in estate. Hyemps incipit in medio Decembris durās vsqꝫ ad mediū Marcij Frigida est et humida aquea in quo tempore generatur flegma. Utendum est ergo rebus calide et sicce nature/vt sunt pulli columbarum et arietum carnes ⁊ assature/et vniuersa pinguia/ficus/et nuces/et vinum rufum optimum et olera. Abstineatur a solutione ventris et floia nisi necessitate vrgente. Exercitium moderatum in hoc tempore plurimū cōmendat. Hec habui que dicerem de regimine sanitatis a radicibꝰ phisice veritatis sumpta; aduersus que si quisqꝫ volet arguere garrulus ille

terit potius ꝙ disputator. Ea vero si custodierit hoīs sani profecto et longo tempore viuent: Sin minus: non medicis: nō arti medicine. sed stulticie/ sed inobediencie/ sed sue negligentie ascribant.

¶ Addicio. Que si ī omnibus obseruare nolit: quoad aliqua saltem id faciant. Ea eni quāto meliꝰ ꝓcisiusqꝫ obseruauerit: tāto meliorē ꝓcisiorēqꝫ sanitatem mundiorem senectutem et vitam longiorem sortientur.

¶ Particula Secunda huius operis:

¶ De prenosticis seu preuisione futurarum egritudinuꝫ ex signis antecedētibꝰ et de cōsilio ꝓseruatiōis ab eisdem egritudinibus.

Ad salutē corporis duo principaliter reqͥrunt. s. conueniēs ordinatio sex inaturaliū de qua statim dicemꝰ. Aliud est preuidere per signa sup futurā egritudinem ne eueniat: aut absqꝫ forti lesione eueniat Cū quo secundū tractatum salutis corporis seu cōseruationis sanitatis faciemus. Nā hec secunda pars ē valde vtilis in regimine sanitatis. et in oī operatione que dependet ex futuro. vt vult ypo. in prologo pronosticorū. Igitur si dolor capitꝫ vel emigranea fortis et mansiuꝰ fuerit: cauendū est ne humores ad oculos descēdāt et dilatent pupillā et generent in oculo seu oculis maculas malas seu telā aut cataratā. Et si cum medicinis mūdificatis capitis et alterantibus malā dispositionem prouideri non poterit recurratur ad capl'm proprie egritudinis. Saltus faciei si ꝑseuerās fuerit et fortis: oris torturā precēdit vicinā. Prouideatur cū solutis fortē ac vomitis Facies quoqꝫ īfirmi cū forti aceto ī quo mētastrū sit decoctum fricari debet. et cōmestio minuēda ac subtilianda. A vino preterea oīno abstinere: gargarismisqꝫ/ fricationibꝰ purgatiōibꝰ/ et sternutacionibꝰ: vti debet patiens. Totius vero corporis saltus multus et diu ꝑmanens spasmū ꝓnosticat. In hoc casu fortē euacuare cōuenit corpus et totaliter fricare et califacere et regimē oīno subtiliare: et medicinas fortiter califaciētes administrare. Stupor et mēbrorū debilitas in aliqua parte precēdit paralisim. Subtiliandū ē regimē cū ista ceperint apparere: et cū medicinis califacientibꝰ que faciant ad paralisi prouidendū. Rubedo faciei et oculorū atqꝫ manifestatio venarū ī ipsis ꝛ descensꝰ lachrimarū ꝛ ipotēcia paciendi luminis claritatē si ista affuerint cum forti dolore capitis frenesim prenosticant. Prouideatur cum infrīctiōe totius corporis cum oleo rosaceo mixto cum aceto: et cum flōia vene capitis et basilice: et cum medicina coleram mundificante vt est medicina facta ex scamonea aloie mirabolanis citrinis: et similibus. vel cuꝫ alia medicina magis tēperata et minꝰ periculosa vtē

medicia facta ex tamaridis mãna cassiafistula succo rosax et simlia. Incubus et vertex si pseuerint et fortes fuerint epilentiam ptendunt. Prouideatur cum forti medicina et mũdificatione facta ex pill' fetidis et ex melle sqlitico vel cõpõito dato cũ tplo aque decoctõis psopi cipi achori caparũ et peonie/ et aliquãdo cum tyriaca. Tristicia absq manifesta cã diu permanens: pusillanitas atq timor et cordis malignitas atq despatio meliaz significãt. Succurratur cũ hijs q̃ dicẽtur in Ca. de melia. et accipitur hic melia p egritudine nõ p humore. Si ira et furor cũ stabilitate pseueraverit et tẽpus multũ cõtinuaverit maniã significãt. Succurrẽdũ est cuz rebus cõferentibus ad maniã et demiacã passionẽ. Cum aliquis circa oculos quasi muscas volare vel quasi pilos stare inspexerit/ vl' i circuitu eorũ que aspiciuntur fumũ aut vaporẽ vidit. pĩcipium descẽsionis aque ad oculos inuit. Prouideatur cũ medicis h⁹ capl'i. s. aque discẽsiois ad ocl'os. Catarrus et corrizo si frequẽter euenerit et pseuerauerit. timẽdum ẽ ne ptisis vel asma vel passiões pulmonis eueniãt. Ideo in breui succurrẽdũ est cum medicis suorum capl'orũ. Sudor multus et perseuerãs absq cã maifesta corporis significat replõez. Unde ypo. quarta pticula affoꝛismorum Sudor ml'tus ex sõno absq maifesta cã fact⁹ sig. q corpus plimo vtitur nutrimẽto. si vero cibũ nõ accipiẽti hoc fiat significat q euacuatione indiget. Subueniat cũ abstinetia aut floia. Si autẽ sudor fetidus fuerit: tũc febrẽ vicinã significat. Succurrẽdum ẽ cuz rebus mundificãtib⁹ colerã. Tremor cordis freqns significat mortẽ subitaneã. Cũ floia et vẽtr; solutõe succurrat. et spãliter cũ reb⁹ mouẽtib⁹ hũores adustos et melicos veneõsos. vt sũt polipo. sene. epethm. elebo. nigrũ. et similia. Repletio supflua et nimia tiores emathoye passionis i. emissionis sanguinis cum vomitu stomachi in futuro preter timorem appoplie et mortis subitance affert. Statim cum floia succurratur. Sensuũ perturbatio: ac motuuz debilitatio si cũ replõe fuerit futurã nunciat appopliãz. Succurrẽdũ ẽ cum floia purgatione et gargarismo. Grauitas si in dextero latere fit apud costas posteriores. i. apud costas inperfectas et curtas et punctura atq tensio: epatis significant lesionem. Subueniatur prout in capitulo de egritudinibus epatis cõtinetur. Facies et palpebre si inflate fuerint ydropesi et cacesiã significãt. Cacesia ẽ mala habitudo pcedens ydropisim. Egestio plus tincta solito ytericiã significat. Sz si sit alba sicut egõ canis significat ytiriciam cũ opilatõe q̃ deopilãcia reqrit. Egões liqde indigõnẽ significãt: et malã in stomacho et epate dispõem vl' mundificatõez malox hũox.

existentium i venis: seu cursum humorū ex venis ad itestina medi-
antib⁹ meseraicis que cōtinuantur cum sima vel cōcauitate epatꝫ
et ipsis intestinis. Mollis ergō faciēs ani adustionē aut puncturam
dissinteriam demkat futuram. Succurratur tamen mūdificatōe
et alteratiuo colore vt sunt mirabolani citrini et sľia. Pruritus a-
ni futuras emoroydas significat: specialiter si prurit⁹ ille fuerit
absqꝫ causa vermium i loco existentium. Urina fetida putrefacti
onem i epate ꝙ venis significat. et ꝙ fe. euenire debet seu vlceratio
in vesica/aut viis vrinalibus: et hoc per puncturam loci destingꝰ.
Urine ardor diu perseuerantis vesicā et virgam pustullis hēdita-
bit. Lassitudo et dissolutio membrorū cū destructione appetitus fe
brem significant futuram. Quando aliquis sentit puncturā per
totum corpus ad modum acus: et cū hoc habuerit extēsiones absqꝫ
voluntate/ significat semper postulas subitaneas. Succurratur
cū floia et ventosatione. Cōmotio continua sub cute cum ardore/
et aliqua oppilatione febrem interpolatam significant. Succur
rendū est cum mūdificatione. Fractio mēbrorum cum dissolutio
ne absqꝫ causa extrinseca/et cum obūbratione visus et omniū sen-
suū et debilitatione appetitus/febrē cōtinuam significat. Cū floia
succurratur statim anteqꝫ superueniat. Destructio appetit⁹ ꝙ nau
sea colicam innuit. Succurendū est cū clisteri/somno/ et abstinen
tia. Multus rubor faciei: cū obscuritate et ānelitus āgustia: et vocꝫ
rancedo lepram incipientem iam accidere timere faciūt. Succur
ratur statim cum mūdificatiuis adustorū et alteratiuis vt sūt me
dicie elobo. nigri. polipo. sene. epithi. et similia.. Similiter quā-
do quis pruritum siccū habuerit per totū corpus: et cū hoc punctu
ras ad modū acus: et formicationes quasdē per totum corpus ꝙ fa
ciem cum oculis obfuscatā habuerit: lepram futuram significat.
Succurratur velociter vt supra cum rebus cōferentibus ad leprā
ne compō cum mala complōne firmetur. Si i vere sq̄nantia mul
tos inuadat repletionē significat et multiplicationē male materie
Succuratur cū floia ꝙ vētosatōe/vētrꝫ solutōe/abstinētia et garga
rismis factis cū rob. nucū et moris et similibus. Cūqꝫ in hyeme op
poplia paralisis ꝙ similes egritudines fuerint multiplicate signi
ficāt replōem ex materia frigida multiplicata pctō aeris corrupti
ꝑ nimiā humiditatē. Remoueatur materia subito et cōtinue cum
pillis fetidis et sľib⁹: cū sternutationib⁹ et abstinētia a cibo ꝙ potu
Quādo medicus estate dispositionē aeris ꝯsiderauerit et viderit ꝙ
multe eueniūt pluuie/et nubes quoqꝫ et pluuiarum multitudo die
ac nocte pseuerauerit. ac meridiōles multi venti exflauerit vel aer

etiā ita q̄etus fuit vt nō moueat. et cū hoc etiā meridionalis vent⁹ turbid⁹ existit. aerē pestiferū per caliditatē multiplicatā cū humido significat. Succurratur prout in sequenti tractatu docebitur.

¶ Particula tercia et finalis tocius operis.

¶ De consilio preseruatiuo et curatiuo cōtra pestilenciā variolas morbillos ignem persicū et apostemata subito interficiencia.

Ntidotū pestilenciale est duplex p̄seruatiuuz et curatiuū. preseruatiuū etiā duplex: dietale. et medicinale. De quibus oībus sed prius de regimine dietali. sex rerū inaturaliū predictaruz seruato ordine tractabim⁹ ¶ Primo. Aer corrupt⁹ fetidus vel infectus euitetur pro posse. Dom⁹ sit septentrionalis potius q̄ australis. Camera sit media nō inferior reumatica neq₃ etiā superior. Tēpore turbido et nebuloso nō ē bonū ire p villā. sed cū aliquo occupari īfra domū in q̄ sit pauci ¶ Scdo. Carnes grosse et viscose euitent et pisces pro posse. et acrumia vt cepe et allia et hmoi De cepe tn̄ cū aceto aliqn̄ parū sumat. q̄a generat humorē corrodētē veneā vt vult aui. i scdo. et hoc sit raro. Fiāt salsamēta et potagia cū aceto et succo citri et acetose et spēb⁹ tpatis. dimittēdo piper et multū acuta. Omia dulcia dimittant pro posse maxime que excedūt in dulcedīe. q̄a gn̄ant humorē viscosum vt ait galien⁹. Fruct⁹ oēs vitari dn̄t nisi acetosi vt cerasa acria et malogranata. Sz loco fructuū vtat vno coclear i coriandri preparati siue confecti. et hec est medicina solēnis q̄ nullo tēpore debet omitti vt vult auicēna in scdo Et vt breuiter dicā aceto vti in cibo et potu tpe pestilēcie est nocumēti ipsius assecuracō. a tota enim qualitate resistit hmoi corrupcōi. Pot⁹ sit vinū albū clarū pollicū et mediocris sapois seu pontici. nō rubeū neq₃ fumosū. et pocius eligatur vetus q̄ nouū. q̄a magis exsiccat. et nouū nō est complete digestū. Limphetur vinū aqua cocta infrigidata. Bibere aliquādo in mane et parū de bona maluesia vel aliquo vino pontico vtile est. cū vigorē et calorē naturalē spūs multiplicando et superfluitates exsiccat. ¶ Tercio. Sompnus diurnus reprobatur in hoc tēpore. post prandiū saltē. Et si dormiendū est. hoc sit parū et tarde a comestione remota corrigia et calciamentis: et capite et collo bene eleuatis. a frigore precauendo ¶ Quarto. Tēpore epydimie exercicium fugiendū est in aere discoperto. q̄a plus attrahitur de aere infecto. sed tamē permittitur exerciciuz aliquale in aere recluso hītationis seu domus stomacho ieiuno. et plus laudat quies q̄ exerciciū in hoc tempore. ¶ Quito. Repletio saturitas ebrietas ingurgitatio mul-

tiplicatio ferculorū prolongatio mense q̄uis omni tēpore sint ma
la. pessima tamē in tēpore pestilēcie. Inanitio p̄cipue in hoc tēpore
mala. Expurgare cerebrū per nares ꝛ palatū. ꝛ corp⁹ euacuare ab
oībus superfluitatibus est bonum q̄to plus est possibile. ¶ Sexto.
Coitus et ira et nimiū gaudiū similiter euitent. et balnea nisi in ex
tremitatib⁹. Corpora eni illa sūt pestilēcie disposita a q̄bus fit ma
gna resolutio. vt hoies abutentes coitu vel fluētes in balneis. ꝛ qui
calefiūt labore vel magna ira. Et hec sint dc. vi. rebus innaturali-
bus. et de preseruatiuo dietali ¶ Medicina. p̄seruatiua. Sumatur
bis in septimana de bona tyriaca ad q̄titatem fabe cum vino albo
aquatico vel limphato. vel cum aqua acetose quod melius est. Uel
sumant puluis fctūs de radice tormentille. Uel pul. seu pillure fcē
te ab auic. et rasi hoc modo. Recipe aloe cicotni. vncie. i. mirre. croci
añ. vncie. semis. cū vino fiant et cum vino sumantur ad q̄titatem
dragme. i. vel cū syrupo acetoso vel cyrupū de ribes vel aque mēte
Dicitur et est veruz q̄ omnis homo freq̄ter vtēs his pillis spāliter
in principio pestilencie euadꝫ eam et nō incurret. Ualent enim hee
pillē q̄ resoluunt et exsiccant et sunt sine cura. ꝛ earū vsus frequē
tetur q̄a nunq̄ fuit inuenta medicina cōpar ei nec tan laudabilis
et experta. et sumantur semel bis vel ter in septimana. Lapis beza
raicus valet contra omne venenū valet eciā bolus armenicus sup
tus cum aceto vel aqua frigida in parua quantitate. similiter ꝛ ter
ra sigillata. Elcūariū dyātos valēs ad tiōrosos tristes furiosos de
biliū spirituū. cardiacis sincopizantibus cōualescētibus cōueniēs
reliquias humoꝝ nociuorū ꝛ cibi corrupti venenosi potēter expel-
lens a peste epidimiali et aere venenoso necnon a febriū corrupcio
ne preseruat. ¶ Cura. Si vero morbus pestifer euenerit. aut est fe-
bris sola. vel cū apāte. Si est fe. sola et venter non est laxus ꝓuoce
tur cum suppositorio vel clisteri post fiat floia de basilica. ꝛ parua
q̄ in talibus virtus est debilis et materia multum mala. ꝛ quādoq̄
nō multa. Et dieta teneatur vt in acutis q̄tū ad cibū ꝛ potum. Ue
rūtamen licet in parua quantitate frequentius debēt cū aliquo cō
fortari propter depardicionem spirituum. nā aliter perderent appe
titum. et illi qui viliter se habent in comedendo euadunt et viuunt.
vt ait auic. in quarto. Non debet patiens sustinere siti sed in potu
aliquid acetosum admisceatur. vt est vinū malogranatoruz. syru
pus de ribes. aqua acetose. succus limonum vel succus citri. Ca-
ueatur a forti medicina q̄a frequenter tales per fluxū ventris mo
riuntur. Sed cassiafistula thamarindi reubē viole pruna et q̄sq̄
clistina p̄t administrari. Semper medicus habeat mentē ad con-

fortandū cor. et illud pro alio remedio non postponatur. Confortetur ergo cum epithimatibus ad extra. et cum sirupis et alijs medicaminibꝰ ad intra. in quibꝰ oībus sit infrigidacio et odoramentū vt sunt acetositas citri et pomorum: et granata acetosa. cāpl'ō. sādalis et similia. Electuariū dyāthos de quo supra locutum est administretur quia valde confortat. Valet etiam triasandalis et dyarodō abbatis. Pauperes vero sumant zuccaram rosaceam cū aqua frigida et modico aque rosacee. Abstineat patiēs a balneo et potu aque salite tanꝙ ab inimico mortali q̄a multiplicat pestilenciā et calidū accñtale ac humidum. et appetitum deicit spiritūqꝫ exalare facit. Similiter abstineat ab vsu brodiorū carnium hñcium caliditatē et humiditatem actu. nisi illa brodia rectificata fuerint cū agresta. vino de granatis. aceto et similibus. Si autem cū febre est apā. tunc fiat flōia secundū exigenciam loci vbi sentitur dolor. Super locū apātis non ponatur tyriaca. quia ipsa propellit venenum añ se. et sic faceret apā pfundari. Apostēata nunꝙ debent repercuti. et ideo supra non ponatur acetum: morella: plantago. et hmōi. sꝫ ponant attractatiua et maturatiua emplastra. Si vero esset ignis per sicꝰ in quo non appareret tuōr magnus sed nigredo et combustio et cito dilatatur. fiat emplm̄ tale. Recipe mal'granatorū acetosorum quantum volueris. frangantur et cum aceto coquantur. postea bene terantur. et totum extendatur super pannū vel alutam. et desup applicetur. Postꝙ apostema ruptum erit. quia non est p̄ntis speculationis. quodcunqꝫ sit illud. manui cyrurgicali dimittatur.

¶ Explicit opus tripartitum de salute corporis editum bononie p dñm guillermū de saliceto medicine doctorem solertissimum.

¶ Incipit tractatus q intitulatur salus anime alias stabilimentu fidei catholice. editus per reuerendissimu patre dnm Cardinale de turrecremata ordinis predicatoru eximiu sacre pagine doctore. Et diuiditur in septe particulas secundu q ibi sunt septe rationes seu argumenta efficacissima veritate huius fidei stabilientia.

¶ Argumentum primum.

Docet nos diuina scriptura: et cosonat naturalis ratio ac moralis doctrina q non est credendum omni spui. Et ite q q cito credit leuis fit corde. eccli. xviij. Ideoqz amonemur probare spirit an ex deo sunt. Proinde quo incomprehensibiliora atqz altiora sunt q proponuntur credenda. eo efficacora debet esse argumenta qbus illa credi oporteat. Hinc xps docens trinitate in diuinis atqz vnitate consistere: asserensqz se esse filiuz dei et xpm in lege pmissu ac prophis. et sacrificia sacrametaqz noua institues ac noua lege condens. non exegit a nobis vt solis ac nudis verbis suis crederemus. sed varijs multisqz modis pbauit se vera docere atqz asserere p opera miraculosa et supernaturalia q fecit de qbus dixit. Opa q dedit michi pater phibent testimoniu de me. io. x. Et rursus eode caplo. Si michi no creditis operibus credite. Itemqz. Si no facio opa pris mei. nolite credere michi. Et iteru. Si opera no fecisse in illis q null ali fecit. pctm no haberet. io. xv. Unde et ipsi aduersarij xpi infelices iudei stimulante inuidia dicebat Quid faciem. qa hic homo multa signa facit. io. xi. Alioqz in loco quida coru dicebat. Xps cu venerit nuquid plura signa faciet. q que hic facit. io. vij. Illud ergo in primis scire couenit q sicut homines vniuersi vnius eiusdeqz sunt spei. ita ad vna eandeqz beatitudinem siue ad eundem vltimu fine saluificu sut creati. Hec aute beatitudo no est feda et brutalis voluptas qua perfidus in suo alchorano machomet repromisit i paradiso terrestri hndaz sed est clara et pfecta visio deitatis fruitia ineffabiliter deliciosa ac plenarie contineccia et qetatia ois desiderij mentis create in paradiso celesti eternaliter possideda. qua in euangelio xps docuit et repromisit. eiusqz euageliste atqz apostoli pdicauerut. Queadmodu igit totu gen humanu ad hac beatitudine et fine vltimatu saluificu est creatu. sic oim fideliu atqz electoz oportet esse vna et eande fide qua credat deu esse oim creatore iudice ac remuneratore. Et fuit hec fides ab exordio mundi a cunctis electis obseruata. Que tn per tpm successiones creuit et paulati magis magisqz explicita fuit. Insup quia beatitudine tata priuatu fuit gen humanu primoz trasgressione parentu. atqz p xpm ad eande beatitudine fuerat reparandu

Ideo a mūdi pricipio necessariū fuit ad salutē habere fidē xpi expli
cite vl' implicite. Que fides qa de supnaturalib9 est. p naturales nō
potuit rōnes probari. sz peccētēti manifestata est hoibus Primo qui
dē per reuelationes diuinas. p angelicas allocutiōes. p apparicio-
nes supernas factas sāctis patriarchis atq pphetz q fuerūt a mū
di principio vsq ad moysē Deinde pleni9 facte sūt moysi ac pphe-
tis veteris testamēti et p eos manifestati sunt fidelib9 ceteris. Inte
rea vt scirem9 talia diuinit9 esse reuelata viris pcipuis. attestatus
est omnipotēs deus verbis doctrinis vaticinijs & predicationib9 eo
rundem p copiosa et pclara miracula tanq p supernaturalia testi
monia et argumenta diuina que sunt tanq sigilla omnipotentis
dei scripturis et verbis sanctorum mirabiliter appensa. In talib9
enim vt pulcre ait hilarius que supra naturam sunt soli deo de se-
ipso credendū est. Itaq fides ista vocatur catholica. i. cōmunis si-
ue generalis. generaliter enim inhesit cūctis dei electis a mūdi exor
dio tēporeq euāgelice legis fuit per vniuersū mūdum pdicata dif-
fusa ac recepta. Habuit quoq ab ipo mundi principio miracula si
gnaq gloriosa. Nēpe in abel iusto sacrificāte deo apparuit signū
quādo venit ignis desursū sacrificia eius cōsumens. Nā vbi trās-
latio nostra habet. Respexit deus ad abel & ad munera ei9. geñ. iiij.
Alia translatio habet. Inflāmauit super abel et sup munera eius
Signū quod posuit deus in capm. translato enoch in paradisū ge
nerale dilluuium magna stupēdaq fuerūt miracula Porro post di
luuiū sāctis patrib9 noe/sem/abrahā/ysaac/iacob et alijs multis
frequenter et gratiose apparuit & mirabilia fecit. Tandē p moysē
in egipto multa magnaq deus fecit pdigia. p que suā plebē israeli
ticā ab egipciorz seruitute durissima liberauit. deosq eorū ipotētes
et vanos ostendit. Cōsiter vero p moysen legē dedit populo suo in
monte synai nō sine magnis multisq signis prodigijs atq mira-
culis. Et qūuis miracula p moysē facta satis supq ostenderēt legē
mosaicā esse diuinitus datā nichilominꝰ postea p iosue aliosq iudi
ces pphetas ac patriarchas durāte lege moysi qplurima fecit de9
magna gloriosaq miracula. et maiora q per moysen facta erant.
Orāte enim et quasi iubēte iosue sol et luna stetere in medio celi im
mobiles spacio diei vni9. iosue. x. Similiter ysaia dn̄m inuocante
sol retrocessit spacio. x. horarū & plōgata fuit dies illa p horas. xx.
ysa. xxxviij. Deniq q potētes & gl'osi fuerint helias & helise9 ei9 dis
cipulus libro regū describit. Et breuit donec ad xpi aduentū habuit
popul9 iudeorz certz tēporib9 sub lege mosaica tūc currēte sctōs pro
phetas aut dei amicos: signa quoq atqz miracula. Unde gloriātes

cantabant. Quāta audiuimꝰ ⁊ cognouimꝰ et patres nostri annū-
ciauerunt nobis. Et fuit quōdā populus ille multis donis ac priui-
legijs diuinitus adornatus et ꝑ cūctis populis multipliciter subli-
matus. Porro a tēpore illo quo xp̄s mūdo apparere ⁊ illi populo p̄-
dicare est dignatꝰ neminē habuerūt de plebe sua facientē miracula
nisi ip̄mmet dn̄m ihesū ⁊ discipulos eiꝰ. Quē cū crucifixissēt eiusq̄
apostolos et discipulos abiecissēt. ablata sūt eis vniuersa superna-
turalia bn̄ficia dei ⁊ priuilegia cōsueta gr̄a ꝓphecie ⁊ mirificatiōis
p̄mo ⁊ tūc ꝓuati sūt tēplo ⁊ vrbe regno ⁊ sacerdocio sūtq̄ vsq̄ i p̄ns
mūdiuagi dispersi capti oppressi ⁊ cūctis hoībꝰ miserabiliores ef-
fecti. Ois quoq̄ excellēcia illa vaticiniorꝫ miraculorꝫ priuilegiorꝫ ⁊
diuinorū carismatū discipulis xp̄i habūdantissime est collata. et p
ipsos ad populū credentē trāslata. ¶ Argumētū scdm̄.

QUāuis ea q̄ per seip̄m operatꝰ est xp̄s sufficiāt ad euāgelice le-
gis ⁊ fidei sācte ꝓbationē. tn̄ ex eis miraculis atq̄ doctrinis
pauci iudeorꝫ fuerūt cōuersi. et q̄ ex illis cōuertebant paulo post xp̄o
capto et crucifixo ita fuerūt turbati territi et deiecti. q̄ a sua fide pa-
riter corruerunt. nec xp̄m cōfiteri nec corā iudeis apparere audebāt
quousq̄ dn̄s ihesus post suā resurrectionē ipsis frequēter atq̄ eui-
denter apparuit ⁊ in eorū p̄ncia ascendit motu proprio in celū san-
ctiq̄ angeli eius visibiliter apparebāt ac loq̄bant. Sicq̄ quinqua-
gesimo die post suā resurrectionē xp̄s in signo visibili misit ⁊ infu-
dit gloriosis apostolis ⁊ q̄busdā alijs fidelibꝰ spiritū sāctū. q̄ repēte
eorū corda diuini amoris ardore vehemētissime īflāmauit. oīq̄ vir-
tute repleuit ex alto. tociꝰ quoq̄ sacre scripture noticiā hūdantissi-
me inspirauit. et omniū linguarū sciēciā dedit. gratiā eciā ꝓphecie
efficatiāq̄ signorꝫ. Jta q̄ beatissimi illi apostoli desuper cōfirmati
vncti succensi subito pari eruperūt de suo conclaui. sublataq̄ om-
ni formidine predicarūt iudeis feruētissime atq̄ firmissime. cōstan-
tissimeq̄ atq̄ intrepide affirmarūt ihesū nazarenū esse regē messi-
am in lege ꝓmissū ac ꝓphetis Et q̄uis in veteri lege plurimi sācti
multa magnaq̄ fecere miracula. tamē i euāgelica lege inumerabi-
lit plures multo plura et maiora miracula signaq̄ ⁊ ꝓdigia ppe-
trarunt. quemadmodum sacre atq̄ autentice contestātur historie.

¶ Argumentum tercium.

ESt q̄ ea q̄ in euangelica credimꝰ lege scimꝰ a sāctis ꝓphetis
ac patriarchis in lege nature. maxime vero i lege scripta mo-
saica ante tot secula esse p̄nūciata prefigurata ⁊ descripta. Nempe
de xp̄i aduētu incarnatiōe ⁊ natiuitate ex virgine gloriosa moyses
in suis libris. dauid in psalmis/salomon in cāticis. ysaias in mul-

tis capitulis. iheremias. zacharias. aggeus copiose et clare. pphetarunt De loco quoqz natiuitatis xpi. ppheta micheas. De certo vero sui aduentus tpe vaticinatus est daniel. De eius passione ysaias dauid ihcremias. ozee. et alij sunt ploquuti. Sed et de vera ei9 deitate supradicti pphete clarissime conscripserunt. Que omnia eruditis in lege et prophetis certissime constant. et in alijs tu per alios tu per nos editis tractatibus sunt probata.

¶ Quartum argumentum.

Est ista tam diuturna ac finalis derelictio iudeorum qui olim erant peculiaris et carissimus dei populus. Et qn per ydolatriam ac alijs modis tpe veteris testamenti grauiter offenderunt consueuerunt castigari a deo p gentes ydolatras quorum ptati tradebant interdum per. vi. per. viij. quandoqz p annos. xviij. aut. xx. tandem per annos. xl. Cumqz peccassent grauissime tpe ieremie pphete et ante per ydolorum culturam et pphetarum ac iustorum psecutionem atqz occisionem. per adulteria. transgressionemqz legis in augurijs sortilegijs diuinationibus et magicis artibus. traditi sunt hostib9 suis. translati et capti p annos. lxx. Interea tamen missi sunt eis multi sancti prophete et viri dei ad consolandum et instruendum eos qui liberacionem eorum futuram determinate pnunciauerunt. Sed postqz xps ab eis occisus est. eiusqz discipuli ab ipsis oppressi et deiecti sunt. nec penitere aut credere voluerunt traditi sunt manib9 romanorum et crudelissime deuastati occisi venundati capti et per munduz dispersi vsqz in pns per tot centenaria annoruz. vt pote plusqz p annos. M. cccc. Nec interim habuerunt pphetas neqz miracula. nec templum nec regem nec sacerdociuz nec propriam terram. Et hec oia de eorum infidelitate derelictione desolatione captiuitate induratione obstinatione et miserijs a pphetis scimus esse predicta. oia quoqz dilectionis et acceptacionis dei circa homines signa. cuncta dona priuilegia carismata miracula oli eis concessa ad populum xpianum copiosissime nouim9 esse translata. Ex hui9 quoqz ituitu argumenti conuersi sunt sepenumero plurimi iudeorum. et qdam eorum quotidie conuertunt. Nisi eni iam multo enormiorib9 essent inuoluti scelerib9 qz antea vnqz. non tandiu neqz tam maxime essent a deo spreti derelicti posthabiti. psertim cum nec interim coluerunt ydola. dieqz ac nocte clament ad deum pro consolatione.

¶ Quintum argumentum.

Omni miraculo per xpm et suos discipulos facto mai9 et prestantius extat miraculum tocius mundi conuersio ad tam arduissimam euangelicam legem et icomprehensibilem fidem. sine violencia et armis sine eloquencia astucijs calliditatib9 qz humanis aut magicis artib9 ad pdicacoes

et miracula paucoꝝ et pauperū xp̄i discipulorū. Quāuis enim iam plurima et maxima regna a fide xp̄i corruerit. p̄sertim per violenciam sarracenorū. tēporū quoqꝫ atqꝫ hominū malicia exigētib⁹. vt asia/affrica/egipt⁹/terra p̄missionis/caldea ⁊ regna persarū atqꝫ medorū palestina syria. multa quoqꝫ alia. hec tamē regna omnia multis annis fuerunt xp̄iane religionis cultu ornata. Testes sunt veteres approbate historie. testes doctores scriptoresqꝫ plurimi. testis et ipse doctrine fulgore et vite sanctimonia p̄fans beatus ieronimus asserens in eo quem scribit aduersus helindium libro. q̄ suo tempore totus in christum credebat mundus. Constat enim ex supradictis historijs ⁊ nullus est vt puto qui negare velit. q̄ ab exordio predicationis euangelice legis plebs xp̄iana habuit persecutiones et impugnationes acerrimas valdeqꝫ multas ab imperatoribus regibus et tyrannis. a iudeis a p̄his ab hereticis. et tamen inter hec omnia penalia mala xp̄iana religio magis magisqꝫ excreuit atqꝫ preualuit. ⁊ non nisi ope et virtute diuina. et per excelsa ac preclara miracula. Sepissime nāqꝫ visum est in vnius martiris occisione deum tot ac tanta ostēdisse prodigia q̄. l. aut. xl. milia incredulorum conuertebantur. Postea vero propter assidua prochdolor atqꝫ enormia grandiaqꝫ xp̄ianorum scelera permissi sunt sarraceni et alij fidelibus aliquando preualere

Argumentum sextum.

Est veritas ac certitudo vorborū legiferi nostri dn̄i ih̄ū q̄ ait. Celū et terra trāsibūt. verba autē mea non trāsibūt. luce. xxi. Et iterū. Amē dico vobis donec transeat celū et terra iota vnū aut vnus apex non preteribit de lege donec omnia fiant mathei. v. Nempe vt ait p̄allegatus ieronimus. Mēdaces faciūt vt ipsis quoqꝫ vera dicentibus non credat. Ecōtra veraces faciūt vt eis in omnib⁹ prestetur fides. Multa autē de alijs et de seipso p̄dixit dn̄s ihesus. vtpote iherosolimitanā destructionem. iudaicā desolationem. suā a discipulo tradicionē. capcionē. illusionē. flagellationē: crucifixionē. mortē. resurrectionē. ascēsionē. sp̄ūsancti missionē. aduētūqꝫ suū i vltimū generale iudiciū. Que oīa p̄ter hoc solū vltimū qd̄ adhuc futurū pēdet cōtigisse ac vera fuisse certū atqꝫ indubitatū est. Restat igitur vt q̄ tot ac tanta p̄dicta ab eo futura. fecit esse p̄terita de hoc vno quod superest non sit quoquopacto mentiturus. Quō enim mentietur veritas. aut quō facta dictis cōpensare omni potencia non valebit. Quō inq̄ qui maiora fecit minora facere non poterit. Maius siquidē est iudicatū ad mortē. mortuūqꝫ resurgere a mortuis. q̄ viuū iudicare viuos et mortuos. Maius est hominē

celos ascendere. ad dextrã sedere virtutis dei. angelis imperare ꝛ to ti celo. ꝗ e celis descendere et solos homines demonesqꝫ iudicare.

¶ Argumentum septimum.

Est perfectio euãgelice legis et scitas vite quã xp̃s sanctorũ oim sãctissim⁹ in euãgelio docuit. Perfectionẽ nãqꝫ ꝛ sãctitatem cõstituit in feruẽti pura ꝛ plena deitatis dilectiõe. Dedit quoqꝫ auxilia aptissima pueniẽdi ad talẽ dei dilectionẽ. docẽdo oia illa vitari ac deseri q̃ sunt ipeditiua spiritualis ꝑfect⁹ et incrementi diuini amoris. vt sunt tpales diuitie. carnales delicie. mũdani hõres. propꝛie volũtatis libertas. impatiã racoꝛ: inuidia. toꝛpoꝛ. ociũ. negligẽtia. gula. Et breuiter exẽplo ꝛ verbis docuit propꝛiũ et priuatuz amorẽ extinguere. deũqꝫ toto diligere corde. et seipsũ pure in deo ita vt oia illa amplectamur et acceptemus que nobis accõmoda sunt ad cõplacendũ altissimo. ad proficiendum in caritate et gratia ei⁹. omniqꝫ virtute. ad delendum nostra peccata. ad satisfaciendũ pro eis atqꝫ ad conformandum nos pro posse sue sanctissime passioni Sicqꝫ ĩ oĩ aduersitate tribulatiõe iiuria paupertate castigatiõeqꝫ corporis gliẽmur. in omni correpcione correctone aspernacione derisione velut in oĩb⁹ diuicijs gratulemur. oĩpotẽtiqꝫ regraciemur Odientes nos diligamus. ꝑsequẽtibus bñfaciamus: nec malũ reddam⁹ pro malo sed poti⁹ in bono malo vincam⁹. Nostra bonitate caritate pietate humilitate paciẽcia mãsuetudine bñficẽcia. aliorũ maliciã inuidiã crudelitatẽ superbiã ipaciẽciã iracũdiã iiuriã supemus ꝛ extirpare conemur Ecce hẽs ex xp̃i euãgelio omne officiũ mediũ scꝫ ꝛ perfectũ. de qb⁹ et a tullio ꝛ a btõ ambrosio in libro officiorum scriptũ est. Legim⁹ eni in euãgelio adolescenti cuidam dixisse dominũ. Si vis ad vitam ingredi. serua mandata. Dixit ille. Que: Jhũs autem ait illi. Non homicidium facies. non adulterabis. nõ furtũ facies. nõ falsũ testimoniũ dices. honora patrẽ ꝛ matrẽ et diliges proximuz sicut teipm̃. Hec sunt media officia quibus aliquid deest. Dixit illi adolescens. Omnia hec custodiui a iuuentute mea vende omnia bona tua et da pauperibus et habebis thesaurũ in celo. et veni et seq̃re me. Et supra hẽs scriptũ vbi diligẽdos inimicos et orandũ dicit pro calũpniantib⁹ ꝛ persequẽtib⁹ nos. et bñdicere maledicentes. Hoc nos facere debem⁹ si volum⁹ ꝑfecti esse sicut pater noster qui in celis est. Qui sup bonos et malos solẽ iubet radios suos effundere. et pluuiam et rorem terras vniuersorum sine vlla discretione pinguescere. Hoc est ergo perfectum officium quod carthothoma dixerũt greci quo corriguntẽ q̃ aliquos potuerũt defectus habere. vt ait beat⁹ ambrosius. Et ecce qui ista perfecta euangelij

consilia adimpleuerūt fulgēt miraclis clarēt signis. et exaudiūtur copiose a deo atq̧ a carismatibus spiritus sancti replentur. Quanto q̧ supradicta pfectius atq̧ excellentius obseruauerunt. tāto clarioribus fulsere miraculis. nō solū in vita sua et morte. sed itē post mortē et q̄ eorū implorauere suffragia celit⁹ exauditi sunt. Tales ostendit de⁹ esse suos amicos dilectissimos. ad eoruz postulationes faciens magna nimis atq̧ innumerabilia signa atq̧ miracula. Ipsis rogātib⁹ imutauit motū celestiū corporū. mortuos suscitauit q̄plurimos. et a natiuitate cecos claudos surdos mutos fecit videntes ambulantes audiētes loquētes. leprosos quoq̧ et alijs irremediabilibus egritudinibus laborātes curauit. Non docuit xp̄us in euāgelio vt sceleratus et perfid⁹ in alchorano suo machomet⁹ q̄ fideles reddāt malū pro malo easdēq̧ iniurias molestias lesiones inferant alijs quas patiuntur ab illis. Nec eos etiā qui ita vlciscūtur mirificat deus per sua opera miraculosa. sicut nec in lege machometi tales vnq̄ miraculis claruerūt Postremo et si ea q̄ credim⁹ seorsū accepta valde sint incomprehensibilia et miranda ymmo interdū irrationabilia aliquibus videantur. tamē dū omnia comportantur ac inuicē comparantur atq̧ cum suis argumentis et rationibus assumunt. tūc plane inueniunt pulcherrimā hrē cōnexoēm. et rationabilissimā esse. ac mutuo sapiētissime concordare. Nunc ergo nūc parit gr̄as deo referam⁹ oēs q̄ de tenebris nos vocare ē dignatus in admirabile lumē suū. q̄ de luie fidei ad lucē btifice visiois nos sil' dignet pducere. ad laudē et gl'iam nois sui ieternū bn̄dicti.

¶ Explicit tractatus de salute anime. Editus per reuerendissimū patrē dn̄m Cardinalē de turre cremata. ordinis p̄dicatorū. eximiū sacre pagine professorem.

¶ Pij sedi pōtificis maximi cōtra luxuriosos et lasciuos ad karolū cyprianum Tractatus de amore Incipit feliciter. ¶ Prologus.

TRactatum de amore olim sensu pariterq̧ etate iuuenes cū nos scripsisse recolim⁹ karole fili dilectissime pn̄ia immodica: pudorq̧ ac meror animū nr̄m vehementer excruciāt. Quippe q̄ sciam⁹ q̄q̧ ,ptestati expsse fuim⁹ duo i eo cōtineri libello apertā videlicet. sed heu lasciuā nimis prurientēq̧ amoris historiā. et morale quod eam consequitur edificās dogma. Quorum primū fatuos atq̧ errantes video sectari q̄pl'imos. alterū heu dolor pene nullos ita impravatum est atq̧ eluscatum infelix mortalium genus. De amore igitur que scripsimus olim iuuenes contempnite o mortales atqz respuite. Sequimini que nunc dicimus. et seni magis q̄ iuueni credite. Nec priuatum hominem pluris facite q̄

pontifice. Eneā reicite: piū suscipite. Illud gentile nomē parentes indidere nascenti: hoc xpianū in aplatu suscepimus Post osi quem descripsimus euriali lucrecieqꝫ amorē deuoti vt accepimus o miseri o incipientes perlegit s: huc propensius iā iam accedite. Quē quidem nō duorū modo sed oim amorē: pmo vt poete fingunt deū amoris cupidinem q̄to valemus ingenio q̄to possumus artificio describemus. Si artem q̄ritis o scriptorū nostrorū curiosi lectores plꝰ artis pfecto hic q̄ ibi reperietis. Si fructū: si cōpendiū: si ornatū hic totus est fructus: cōpendiū totꝰ. de ornatu aliorū detur iudicium.

Vidimus effigiem lasciui nuper amoris. ¶ Carmen: Que nimiū mentē mouit pmago meā. Nec barbam malis. nec corpore tegmē habebat. Nudus terga manus pectora crura pedes. At humeris ale suberant: & flexilis arcus. Lumia sub tenero ceca supercilio. Cur puer imberbes nulla lanugie malas. Cur meliꝰ nulla corpora veste tegat. Lumine cur careat pharetrā cur gestet & arcum. Cur habeat pēnas calliopea refer. Sic ego: sic retulit q̄litas illico causas. Maxima pegasei calliopea chori Qui sapit euitat male sana cupidinis arma. Et tm̄ pueros intrat ineptus amor. Siue q̄ est puero similis qui cepit amare. Et perit mēte: pigitur inde puer. Pingitur et nudꝰ: nullū seruare pudorē. Et meminit simplex et manifestꝰ amans. Pingitur et cecus. quia non bene cernit honestū Nec scit quo virtus quo ferat error amans Uel q̄a que peccet credit secreta latere. Cuncta nec in sese lumina versa videt. Sic est omnis amans. sic se. sic omnia nescit. Consiliū famā federa iura deos Aurea q̄ curuo torquebat spicula cornu. Pūgere corda ferus significatur amor. Quod leuibus volucres hnmeris suspenderat alas. Causa est. huc illuc q̄ leuis errat amans. Uel q̄ amor cursum non semper seruat eundem. Nunc abit: et peruas post redit inde moras. Dixerat. et pressis obmutuit orsa labellis. Effudi tales protinus ore sonos. Quam vidi effigiem pharatram gestabat et arcum. Fax tamen in dextra non fuit vlla sua. Sed quoniam veterū finxere poemata vatuꝫ. Quos ego quid temere commemorasse putem. Dic quare: non tedas fertur gestare cupido. Da precor armatas cur habet igne manus. Quesitā verbis respondens musa duobus. Sic leuiter causam reddidit vrit amor. Accipe lasciui que naꝫ sit amoris pmago. Karole cypriaci gloria magna soli. Ut leuius miserum caueas dum noris amoreꝫ. Et redeas ad te dum mea metra leges. ¶ Prosa.

Non insulse igitur vt est apud lactancium quidam poeta triumphum cupidinis scribens nõmõ potentissimum deorum cupidinem sed eciã victorem facit Enuẽratis enim moribꝰ singulorum quibus in ptãtem cupidinis dicõemqꝫ venissẽt. istruxit pompã in qua iupiter cũ ceteris dijs ant currũ triũphãtis ducit cathenatus. Eleganter id quidẽ a poeta figuratũ. sed tñ nõ multũ distãs a vero. Qui eni virtutis est expers: q̃ cupiditate ac libidinibus vicit malis: nõ cupidini vt ille fixit/sed morti subiectꝰ ẽ sẽpiterne. Stultus autẽ marcꝰ tulliꝰ inquit lactãciꝰ q̃ gayo verri adulteria obiecit. Eadẽ eni Jupiter quẽ colebat admisit. Qui. p. clodio sororis incestũ. At illi optiõ maximo eadẽ fuit & soror & cõiunx. Quis est ergo tã excors q̃ hũc regnare in celo putet. q̃ ne in terra q̃dem debuit. Aspice quoqꝫ phõs vite magrõs: moresqꝫ eorꝫ & vitã diligẽter inq̃re/& inuenies paucis exceptis iracũdos cupidos libidinosos arrogãtes pteruos/& sub obtentu sapiẽ sua vicia palliãtes/ cũ domi faciãt ea q̃ in scolis arguissẽt. Mẽtior fortasse accusandi grã. Nõne idipm tulliꝰ fatet & q̃ritur in hec verba. Tullius. Quotꝰ quisqꝫ phõrũ inuenit q̃ sit ita moratꝰ ita aio & vita institutꝰ vt ratio postulat. q̃ disciplinã nõ ostentacionẽ sciẽtie. sꝫ legẽ vite putet q̃ obtẽperet ipse sibi et decretis pareat suis. Uidere licet alios pecunie cupidos: alios glorie. multos libidinũ seruos: vt cum eorum vita mirabilr pugnet oro. hec cicero. Qua de re coacti sunt cõplures. hi vero maxime qui sequũtur in venerẽ inqꝫ libidinosos et molles pmmo in brutales veneris mũdiqꝫ amatores taliter exclamare.

Prudencius.

Ha venus ad nutũ trahis omnia numina. celi
Astra moues. alioqꝫ rotas errore planetas.
Accendis gelidã sub fratris lampade phebem
Tu fera. tu ceca. ceci tu ianua leti.
Corpora cõmaculas: aias in tartara mergis
Abde caput tristi iam feruida pestis abysso
Occide prostibulũ. manes pete. claudere auerno.
Inqꝫ tenebrosum noctis detrudere fundum

Architrenius.

Combussit frigium. pastorem. pergama. grecos
A veneris surgens faculis. amor. ignis. et ira
Canduit alchides veneris nestiqꝫ fauilla
Hoc sale sal hoim salomon insulsus amari
Demeruit. morẽ qui amaro gessit amori

Iuuenalis.

Sunt qui vicia verbis herculis inuadunt. et de virtute locuti
Clunem agitant. ego te seuientē sexte verebor
Infamis varillus ait. quo deterior te.
Loripedem rectus derideat. ethiopem albus.

¶ Lactancius.

Igitur qui docent tātū nec faciūt ipsis preceptis suis detrahūt pond9. Quis enim obtēperet cū ipsi preceptores doceant nō obtēperare Bonū est autē recta ac honesta pcipere. sed nisi et facias mēdaciū est. Et est incongruens atq̧ ineptū non in pectore sed in labiis habere bonitatē. ¶ Seneca. in epistolis. Pleriq̧ philosophoꝝ tales sūt vt sint deserti in conuiciū suū. Quos si audias in libidinē/in auariciā/in ambicionē porātes. iudiciū suū pfessos putes. adeo redundant ad ipsos maledicta in publicum missa. Quos nō aliter intueri decet q̄ medicos quoꝝ tituli remedia habēt. pixides venena Quosdā vero nec pudor tenet vicioꝝ sed patrocinia turpitudinis sue fingūt. vt eciā honeste peccare videant Faciet enī sapiens q̄ non pbabit vt eciā ad maiora trāsitū inueniat sed relinquet mores bonos. sed tempori aptabit. et qb9 alij vtūtur in gloria aut voluptatē vteꝛ agēde rei causa ¶ Lactanci9. institutionū libro tercio. Aristippo cirenaicorū magistro cū thaide nobili scorto fuit consuetudo. Quod flagiciū grauis ille phie doctor sic defēdebat vt diceret multū inter se ⁊ ceteros thaidis amatores interesse. q̧ ipse haberet thaidē. alij a thaide haberētur. O preclara ⁊ bonis imitanda sapiencia. Huic vero liberos in disciplinā dares. vt disceret habere meretricem. Aliquid inter se ⁊ perditos interesse dicebat q̧ illi sua bona perderent. ipse gratis luxuriaretur. In quo plane sapiēcior meretrix fuit que sic philosophum habuit pro lenone. vt ad se omnis iuuentus doctoris exemplo et auctoritate corrupta sine vllo pudore concurreret. Quid ergo inter fuit quomodo philosophus ad meretricem famosissimā cōmearet. cum eū populus et riuales sui viderēt omnibus perditis nequiorem. Nec satis fuit ita viuere. sed eciā docere libidines cepit. ac mores suos de lupanari ad scolas transtulit. disserēs voluptatē corporis esse summū bonū. Que doctrina execrabilis ⁊ pudenda non in corde philosophi sed in sinu meretricis est nata. ¶ Explicit.

¶ Pij secundi pontificis maximi pro laude Homeri prefatio in homerum poetarum maximum.

Quauis meonius homer⁹ poetarū maxim⁹ diuersa vt virgili⁹ variaq; poemata ediderit. hoc tñ prothdolor e cunctis ei⁹ tā multis tāq; egregijs poematibus solū quod sequit apud nos traductū reperitur. Quo lecto quātus ipse poeta fuit. quantaq; reliqua sūt ei⁹ poemata intelligens quisq; facile dispexerit. Quantus vero ipse ꝙ celebris et ꝙ multo sit coronādus preconio homerus oēs fere poete. muse oēs oīaq; laude digna carmia. sed et maxime clara hec quāuis pauca ex multis testimonia decantant. Primus quoq; ipse noster accedat maro cuius hec de homero carmina leguntur.

¶ Virgilius:

¶ Meoniū quisquis romanus nescit homerum
Me legat. et lectum credat vtrumq; sibi.
Illius immensos miratur grecia campos.
At minor est nobis sed bene cultus ager.

¶ Ouidius:

¶ Virgilius magno quantum concessit homero:
Tantum ego virgilio naso poeta meo.

¶ Idem.

¶ Ipse licet venias musis comitatus homere.
Si nichil attuleris ibis homere foras.

¶ Alexandreis.

¶ O fortuna viri superexcellentior omni:
Cuius meonium redolent preconia vatem.
Quilibet exanimē distraxerit hectora robur.

Et patrem patrie. summū tamē illud honoris
Arbitror augmentū q̄ tantum tantus habere
Post obitum meruit preconem laudis homerum.
O vtinam nostros resoluto corpore tantis
Laudibus attollat non inuida fama triumphos

¶ Pius secundus pontifex maximus.

¶ Argumenta. locos. versus. totumqȝ poema.
Virgilius rapuit graio romanus homero
Eneasqȝ locum magni sibi sumpsit vlixis
Carthagoqȝ fuit captis pheacia terris.
Barbarus interimit pallanta. hic turnus. at illic.
Dat leto insignem patroclum maximus hector.
At turnū eneas stigias dedit ire sub vmbras.
Hectora magnanimū leto dat magnus achylles.
Iurgia drances enim et turni. lis illa molesta.
Pelide magni et late regnantis atride.
Singula ludorū posuit certamina vterqȝ.
Nec mutauit enim quicq̄. nisi forte q̄ alter.
Quatuor in currus paridas dat ire carinas.

¶ Idem.

¶ Viuet meonides tenedos dum stabit et ide.
Dum rapidas simois in mare voluet aquas
Claraqȝ precipui viuent preconia vatis.
Quare nephas ausus voce furente cadat.
Ille cadet. tenuesqȝ furor vanescet in auras.
Et stabit grai nobile vatis opus.
Nil potuit tanto mors seua nocere poete.
Quem viuum: virtus. carmen. ymago facit.
Ergo cum silices et dens pacientis aratri
Depereant euo. carmina morte carent.
Cedant carminibus reges regūqȝ triumphi.
Cedat et auriferi ripa beata tagi.
Vilia miretur vulgus. michi flauus apollo.
Pocula castalia plena ministret aqua.
Vna dies satis hominū delere labores.
Vatibus at certe morte carere datum.
Pascitur in viuis liuor. post fata quiescit.
Tunc suus ex merito quemqȝ tuetur honor.

Ergo eciam cum me supremus adusserit ignis.
Viuam. parsqꝫ mei multa superstes erit

Meonii homeri greci poetarum maximi opus insigne cui yllias da titulus inscribitur, e greco in latinum versa. Incipit feliciter

Ram pande michi pelide diua superbi.
Tristia qui miseris iniecit funera grais.
Atqꝫ animos fortes heroum tradidit orcho.
Latratuqꝫ dedit rostris volucrumqꝫ trahendos.
Illorum exangues inhumatis ossibus artus
Nam quondam crises solenni tempora vita
Implicitus rapte fleuit solacia nate.
Inuisosqꝫ dies. animū merore leuabat
Nullaqꝫ lenibant patrios solacia fletus.
Castra petit danaū. genibusqꝫ affluxus atride.
Per superos regniqꝫ decus miserabilis orat.
Vt sibi causa sue reddatur nata salutis.
Dona simulqꝫ prefert
Sed negat atrides. crisenqꝫ excedere castris
Despecta pietate iubet ferus ossibus imis.
Errat amor. spernitqꝫ preces dampnosa libido.
Contemptus repetit phebea templa sacerdos.
Squalidaqꝫ infestis merens secat vnguib⁹ ora.
Dilaceratqꝫ comas. annosaqꝫ tempora plangit.
Pande eciam cur nata luit peccata parentis.
Atqꝫ hostis duri patitur miseranda cubile
Et qua de causa vulgus ruit vndiqꝫ graium.
Vixqꝫ rogis superest tellus. vix ignibus aer
Deerat ager tumulis. iam noctis sidera none.
Transierant. decimusqꝫ dies patefecerat orbem
Quod nisi casta manu pallas tenuisset achyllē.
Turpē cecus amor fama liquisset in euum
Gentibus argolicis contemptus voce minisqꝫ.
Inuocat equoree pelides numina matris.
Ne se plus thetis contra patiatur inultum.
At thetis audita nati prece deserit vndas.
Castraqꝫ mirmidonum preteruolat. inde per auras
Emicat ethereas. et in aurea sidera fertur
Interea dum sol emisso decedit olimpo.

Et dapibus diui curant sua corpora largis:
Inde petunt thalamos iocundaqz dona quietis.
Nox erat. et toto fulgebant sidera mundo.
Humanūqz genus requies diuumqz tenebat.
Hec illi mandata refert. dum crastina primū
Extulerit tytana dies. noctemqz fugarit
Accipe cū primū tytana emerserit vndis
Fortibus arma iube socios aptare lacertis:
Dixit. et has repetit per quas modo venerat auras.
Interea lucem terris dedit ignea lampas
Hec cum tersites quo nec deformior alter
Venerat ad troiam. lingua nec pronior vllus.
Bella gerenda negat. priamsqz hortatur ad oras:
Vertere iter. quem consilijs illustris vlixis.
Correptum dictis sceptro percussit eburno.
Boetes decies quinas egere carinas
Et tumidos valido pulsarunt remige fluctus
Altaqz tridems sulcarunt equora proris.
Jamqz illa apulerat classis camposqz tenebat
Cum pater ad priamū mittit saturnius hyrum
Que doceat fortes venisse ad bella pelasgos
Nec mora continuo iussu monituqz parentis
Priamides hector totam iam in prelia pubem
Festinare iubet. portisqz agit agmen apertis.
Cui fulgens auro cassis iuuenile tegebat
Omni parte caput. munibat pectora torax
Et clipeus leuam. dextram decorauerat hasta
Ornataqz latus mucro. simul alta nitentes.
Crura tegunt ocree quales decet hectoris esse.
His se defendit ducibus neptunia troia.
Vicissetqz dolos danaum nisi fata fuissent.
Jamqz due stabant acies fulgentibus armis.
Dum paris ericium troie fumestaqz flamma.
Armatum aduerso menelaū ex agmine vidit.
Seqz velut viso perterritus angue recepit.
Ad socios amens. quē postqz turpiter hector.
Confusum terrore videt.

¶ Hector paridi:

O dedecus inquit eternū patrie: generisqꝫ infamia nostri.
Terga refers. at nō dubitabas hospitis olim
Expugnare thoros. cuius nunc diffugis arma.
Uimqꝫ times. vbi sunt vires. vbi cognita nobis
Ludorum quondam vario in certamine vis est.
Hic animos ostende tuos. nil adiuuat armis
Nobilitas forme. duro mars milite gaudet.
Dum iaceas in amore tuo nos bella geramus.
Scilicet et nostrum fundamus in hoste cruorem:
Dixit. que contra paucis priameius heros.

¶ Paris hectori.

¶ Quid nimis indignis inquit me vocibꝰ vrges
O patrie germane decus. nā nec michi coniunx.
Paruaqꝫ luxuria est. potior virtutis honore.
Nec vires temptare viri dextramqꝫ recuso
Dūmodo victorem coniunx cum pace sequatur.

¶ Poeta.

¶ Tum memor atride rapte sibi coniugis instat
Dardaniumqꝫ premit iuuenem mox ense rigēte.
Cedentem retro dum desuper appetit hostem.
Splendidus externas galee percussus ad oras.
Dissiluit mucro. gemuerunt agmina graium
Tum vero ardescit. quis manus ense carebat:
Et iuuenem arrepta prosternit casside victor.
Ad socios traheretqꝫ. nisi caligine ceca.
Texisset cytharea virum. subiectaqꝫ iunco
Fortia laxatis rupisset vincula nodis
Ultimus ille dies paridi foret. abstrahit auro
Fulgentem galeam. se tū menelaus et ardens.
In medios mittit proceres. rursusqꝫ recurrit.
Et magnā validis contorsit viribus hastam
In claudem phrigij menibus qui se tegit altis.
Et secum in thalamos refert formidine cunctos
Ipsa dehinc helena muris accessit ab ipsis
Dardanioqꝫ suos paridi deducit amores
Que tali postqꝫ conspexit voce locuta est

¶ Helena paridi.

¶ Venisti mea flāma paris superatus ab armis.
Coniugis antiqui. vidi. puduitq3 videre
Arreptum cum te traheret violentus atrides.
pliacosq3 tuos fedaret puluere crines
Nostraq3. me miseram. timui ne doricus ensis.
Oscula divideret. tota michi mente relicta
Fugerat ore color. sanguisq3 reliquerat artus.
Quis tibi cum seuo contendere iussit atrida.
Haud nondū vaga fama tuas peruenit ad aures.
De virtute viri. moneo ne rursus inique.
Illius tua fata velis committere dextre.
Dixit. tum largis perfudit fletibus ora.

¶ Paris helene.

¶ O meus ardor ait. sed cause palladis ira.
Mox illum nostris succumbere turpiter armis.
Aspicies. aderitq3 meo cytharea labori.
Post hec amplexus per mutua corpora iunctis.
Incubuit membris alneidos. illa soluto.
Accepit flammas gremio troieq3 suasq3.

¶ Poeta.

¶ Armauit fortes agamēnonis ira pelasgos.
Et dolor in pugnā cunctos cōmunis agebat.
Bellum ingens oritur. multumq3 virumq3 cruoris.
Funditur. et totis sternuntur corpora campis.
Inq3 vicem troumq3 cadunt danaumq3 caterue.
Saxum ingens medio quod forte iacebat in agro.
Sustulit. et magno conamine misit in hostem.
Ille ruit prostratus humo cum fortibus armis.
Quem venus et hereas genitrix dilapsa per auras.
Accepitq3 nigra corpus caligine texit.
Non tulit atrides animo. nebulasq3 per ipsas.
Fertur. et in venerem flagrantibus irruit armis.
Et neq3 quem demens ferro petat inspicit hasta
Icta petit celum terris cytharea relictis.

Atqz ibi sidereo querit sua vulnera marti.
Dardaniumqz eneam seruat troianus apollo
Accenditqz animos. virumqz ad bella reducit.
Undiqz consurgunt acies. et puluere celum.
Conditur. horrendisqz sonat clamoribus et her
Sanguine manat humus. cāpi sudore madescūt
Nec cessat spes vna phrigū fortissimus hector.
Sternere cede viros. atqz agmina vertere graium
Ut lupus in campis pecudes cū vidit apertis.
Non actor gregis ipse comes. non horrida fiet.
Turba canum. premit esuriens et negligit omnes
In mediosqz greges auidus ruit. haud sec9 hector.
Inuadit danaos et territat ense cruento.
Deficiunt graiorum acies. phriges acrius instant.
Extolluntqz animos. geminat victoria vires.
Ut vidit socios infesto cedere marti.
Rex danaum sublimis equo volat agmine cyrus:
Hortaturqz duces. animosqz in prelia firmat.
Mox ipse in medios audax se proripit hostes.
Oppositasqz acies stricto diuerberat ense
Ut libicus cum forte leo procul agmina vidit:
Lecta boum passim virides errare per herbas.
Attolit ceruice iubas. siciensqz cruoris.
In mediā erecto conscendit pectore turbam.
Uirtus clara ducis animos accendit achiuum.
Et spes exacuit languentia militis arma.
Sed mano saxi iactu petit. at ferus aiax.
Ingentem clipeo septemplice repulit ictum.
Et iuuenem saxo percussum sternit eodem
Confossus in vndis.
Ceperat igniferus tytan immergere cursus.
Cum bello maximus hector.

Hector aiaci.

Que te terra virum. qui te genuere parentes.
Uiribus o proles generosaqz inclita. dixit
At contra referre parat thelamonius aiax.

Aiax hectori.

Exiona de matre vides thelamone creatum.
Nobilis est domus fame. et generosa propago.

Hector eidem.

Hector vt exione nomen casusqz recordans.
Absistamus ait. sanguis communis vtriqz
At prior aiacem aurato munerat ense.
Inqz vicem quo se bellator emiserat aiax.
Accipit insigne vario certamine balteum.

Poeta.

Post hec extemplo troum danaumqz caterue.
Discedunt. celumqz tegit nox atra tenebris.
Implentur dapibus largis bachiqz liquore.
Atqz auidi placido tradunt sua corpora sompno.
Interea danai confusi cede suorum.
Ingentis struxere piras. collectaqz passim.
Fortia tradebant sociorum corpora flammis
At phriges obsidunt in castris aggere graios
Excubituqz premũt muros. flammisqz coronant.
Cetera per campos sternit sua corpora pubes.
Indulgent mero. curas animosqz resoluunt
Attoniti danai proceres discrimine tanto.
Nec dapibus releuant animos. nec corpora curant.
Sed miseri sua fata gemunt. sic hoste repulsi
Legatos mittunt. dextramqz hortantur achyllis.
Ut ferat auxilium miseris
Preda humeros onerat. multo candore nitentes
Trois equos rapiunt. quos nec precederet eurus
Nec posset volucri cursu superare sagitta
Hector vbiqz ferox violento corpore seuit.
Fit pugna ante rates. seuit mauortius hector.
Exposcit flammas totamqz incendere classem
Approperat validis obsistere viribus aiax.
Stans prima in puppi. clipeoqz incendia ceua.
Sustinet. et solus defendit mille carinas.
Hic iaciunt danai robuste cuspidis hastas.
Illinc ardentes tedas phriges vndiqz iactant.

Per vastos sudor pugnantum defluit artus.
Non valet ulterius cladem spectare suorum.
Patroclus subitoqꝫ armis immitis achyllis.
Prouolat. et falsa conterret ymagine troes
Qui modo turbabāt danaos animosqꝫ fremebāt
Nunc trepidi fugiunt. fugientibꝰ imminet ille.
Turbantemqꝫ aciem respexit feruidus hector.
Tollit atrox animos. vastisqꝫ imanis in armis.
Occurrit contra. magnoqꝫ hec increpat ore

¶ Hector patroclo.

¶ Huc age huc uerte gradū fortissime achylles
Jam nosces vltrix quid troie dextera possit
Et quantū in bello valeat fortissimus hector.
Licet et ipse seuis mauors te protegat armis.
Inuito tamen hec perimet te dextera marte.

¶ Poeta.

¶ Ille silet. spernitqꝫ minas animosaqꝫ dicta.
Uel quia mentitus verus credatur achylles.
Tum prior intorquet collectis viribus hastam.
Dardanides. quā perlapsam celeri excipit ictu.
patroclus. redditqꝫ vices et mutua dona.
Uiribus ex totis telum contorsit in hostem.
Obicit et saxum multo cum pondere missum.
Quod clipeo excussum viridi tellure resedit.
Tunc rigidos stringunt enses. et cominus armis.
Inter se miscent. donec troianus apollo.
Mentitos vultus simulati pandit achyllis.
Denudatqꝫ virum. quem bello maximus hector.
Pugnantem falsis postq̄ deprehendit in armis
Irruit in iuuenem. nudato pectore ferrum.
Traicit. et victor vulcania detrahit arma.
Uendicat extinctum corpus thelamonius aiax.
Oppositoqꝫ tegit clipeo. priameia pubes.
Leticia exultat. danai sua funera merent.
Interea iuuenis tristis cum pube suorum
Resconides in castra ferunt miserabile corpus.

Tunc et pelide diuerberat horror ad aures.
Palluit infelix iuuenis. calor ossa reliquit.
Membra simul lacrimans materno vestit amictu
Deflens eacides tristi de cede sodalis
Unguib⁹ ora secat. cūctosqȝ in puluere crines
Deformat. scindit firmas de corpore vestes
Et super extincti prostratus membra sodalis.

¶ Achylles hectori

¶ Hector ait magnoqȝ meo violente dolore
Persolues penas. atqȝ istis victor in armis
In quibus exultas fuso moriere cruore.

¶ Poeta

¶ Post hec accensus furijs decurrit ad equor.
Fortiaqȝ arma thetim supplex rogat. illa relictis
Fluctibus. auxilium vulcani protinus orat.
Excitat ethneos calidis fornacibus ignes
Mulciber. et validis fuluū domat ignib⁹ aurum
Mox effecta refert diuinis artibus arma
Euolat. et thetidi. que postq̄ magnus achylles.
Induit in clipeū vultus conuertit atroces.
Illic ignipotens mundi celauerat artem
Sidera. et liquidis redimitas vndiqȝ nimphas
Occeanum terras precinctum nerea circum.
Annorūqȝ vices diuersaqȝ tempora noctis.
Quatuor et mundi partes. et q̄ aquilo ab austro.
Et quantum occasus roseo distaret ab ortu
Lucifer vnde suis. vnde hesperus. vnde vterqȝ.
Exoriretur aquis. et quantū in orbe mearet.
Luna caua. et nitida lustraret lampade celum
Addideratqȝ fretis sua numina. nerea magnum.
Occeanūqȝ senem. et eundem prothea semper
Tritonesqȝ feros. et amantem dorida fluctus.
Fecerat et liquidas mira nereidas arte.
Terga gerunt siluas horrendaqȝ monstra ferarum.
Fluminaqȝ et montes. cumqȝ altis oppida muris
In quibus exercent leges animosaqȝ iura

Certantes populi.illic equus vtriqꝫ iudex.
Considet.vt litem discernat fronte serena.
Parte alia resonant casto peanaqꝫ puella.
Dantqꝫ choros molles.et timpana dextera pulsat.
Illa lire graciles extenta pollice cordas
Percutit.hec septēqꝫ modos modulatur amenis.
Carmina cōponunt mundi resononcia motum
Rura colunt alij.sulcant grauia arua iuuenci.
Maturasqꝫ metit robustus messor aristas.
Et gaudet pressis immundus vinitor vuis.
Tondent prata greges.pendent in rupe capelle.
His intermedijs stabat mars aure⁹ armis.
Inde agit eacides infesta cuspide teuchros.
Ingentemqꝫ modum prosternit cede virorum.
Sanguinis hectorei.spartis ac dardana pubes
Confugit ad xanti rapidos perterrita fluctus.
Auxiliumqꝫ petit diuini fluminis.ille
Instat.et in medijs bellatur gurgitis vndis.
Ira dabat vires.tinguntur sanguine ripe.
Sparsaqꝫ per altos voluuntur corpora fluctus.
At venus et phrigie gentis tutator apollo.
Cogunt in danaos xanti consurgere fluctus.
Tunc fera terribili miscentur prelia dextra.
Non illum vis vlla tenet.non seua fatigat.
Pectora.bellando vires acquirit achylles.
Perculsi dubitant trepida formidine troes.
Quare inter muros exhausta pene salute.
Confugiūt.portasqꝫ obiecto robore firmant.
Unus tota salus in quo troiana manebat.
Hector adest.quē dure non timor vndiqꝫ mortis.
Nec patrie tenuere preces.quin obuius iret.
Et contra magnū contendere vellet achyllem
Quem procul vt vidit tectum celestibus armis.
Ante oculos subito visa est troianaqꝫ pallas
Permetuit.clausisqꝫ fugit sua menia circum
Infelix portis.sequitur nereius heros.
Festinātqꝫ ambo gressum.labor ipse moratur.
Alternis spectant insistere cepta periclis.
Nec requies aderat.timor vndiqꝫ concitat iras.
Spectant de muris miseri sua fata parentes.

Pallentes videnṫ extremo tempore natum
Quem iam summa dies suprema luce premebat
Hinc subito ante oculos similis priameio fratri.
Occurrens iuuenem simulato decipit ore.
Nam cum deiphebi tutum se credidit ense:
Inuicti iuuenis. hic vastis intonat armis.
Ille hostem validum nequicquam vmbone repellit.
Alternisque ferox mutat congressibus ictus.
Sudor agit riuos. ensem terit horridus ensis:
Collatusque heret pede pes. et dextera dextre
Inque virum magnis emissam viribus agit
Quam preterlapsam vitauit callidus hector.
Exclamant danai. contra priameius heros.
Vibratum iaculum. vulcania torquet in arma:
Dissiluit mucro. gemuerunt agmina troum.
Concurrunt iterum collatis fortiter armis.
Inque vicem duros exercent cominus enses
Nec sufferre valet contra fortemque supreme
Instantem eacidem defectis viribus hector.
Dumque retrocedit. fraternaque rebus in artis
Respicit auxilia. nullam videt esse salutem
Sensit adesse dolos. quid agat. quid numina supplex.
Inuocet. et toto languescunt corpore vires
Auxiliumque negant. retinet vix dextera ferrum
Nox oculos inimica tegit. nec subuenit vllum.
Defesso auxilium. pugnat moriturus. et altos
Corde premit gemitus. instat nereius heros.
Turbatumque premit procul vndique: tū iacit hastam.
Et medias rigida transfixit cuspide fauces.
Exultant danai. troes sua funera deflent.
Tum sic amissis infelix viribus hector.

¶Hector achylli

¶Et concede meos miseris genitoribus artus:
Quos pater infelix multo mercabitur auro
Dona feres victor. priami nunc filius orat
Te priamus dux ille ducum quem grecia solum.
Pertimuit. si nec precibus nec munere victi
Nec lacrimis miseri. nec clara gente moueris:

Afflicti miserere patris.
Talia priamides. contra quem durus achylles.

¶ Achylles hectori.

¶ Quid mea supplicibus temptas inflectere dictis.
Pectora. quem possem direptum more ferarum
Si sineret natura meis te absumere malis
Te vero tristesque fere. cunctesque volucres.
Diripient. auidi que canes tua viscera pascent

¶ Poeta.

¶ Dum talia magnus achylles
Ore truci iactat. vitam miserabilis hector.
Reddit. et hunc animo nondum saciatus iniquo.
Deligat ad currum pedibus. exanguia membra
Ter circum muros victor trahit altior ipsis.
Fert dñi successus equos. cum maximus heros.
Detulit ad danaos fedatum puluere corpus.
Letantur danai. plangunt sua corpora troes
Et pariter campos deflent cum funere mestos
Interea victor defleri corpus amici
Finierat eacides. pompasque ad funera dura
Cumque archa tumulat. miseros rapit hectoris artus.
Atque auidos cineri ludorum indicit honores.
Flent miseri amissum phriges hectora. totaque mesto
Troia sonat planctu. fundit miseranda querelas.
Infelix hecuba. seuisque arat vnguibus ora
Andromacheque suas scindit de pectore vestes
E tanto spoliata viro. ruit omnis in vno
Hectore turba phrigum. cedit defessa senectus.
Afflicti miseranda patris. quem nec sua coniunx
Turbaque natorum. nec magni gloria regni
Oblitum tenuit vite. quin iret inermis.
Et solum inuicti castris se redderet hostis.
Mirantur danaum proceres. miratur et ipse
Eacides animum miseri senis. ille trementes.
Affusus genibus tendens ad sidra palmas. hec ait.

¶ Priamus achylli.

¶O graie fortissime gentis achylles
O regnis inimice meis. te dardana solum
Victa tremit pubes. te sensit nostra senectus
Crudelem nimium. iam sis michi mitior oro
Exaudi si digna precor.
Si quicq̄ pietatis habes fortissime achylles
Pande modo. et lacrimis orbi miserere parentis:
Regisq̄ afflicti genibus.
Donaq̄ pro toto. miseri pro corpore nati
Accipias. si nec precibus nec flecteris auro
In senis extremis tua dextera seuiat annis:
Saltem seua pater comitabor funera nati.
Nec vitam michi. nec magnos concedis honores.
Sed fun⁹ crudele meū. miserere precantis
Et pater esse meo mitis de corpore disce.
Hectoris interitu vicisti dardana regna.
Vicisti priamū. sortis reminiscere victor
Humane. varios ducum tu respice casus

¶Poeta

¶His tandem precibus motus gradiuus achylles
Alleuat a terra. corpusq̄ exangue precanti
Tradidit hectoreum. post hec sua dona reportat
In patriam priamus. tristesq̄ ex more suorum
Ceperat exequias supremaq̄ funera diuum.
Dum pira construitur quo bis sex cornua graium
Quadrupedes adduntur equi. currusq̄ tubeq̄
Et clipei et galee caueq̄ argiuaq̄ tela.
Hec super ingenti gemitu componitur hector
Stant circum pliades matres. manibusq̄ decoros:
Abrumpunt crines. laniataq̄ corpora plangunt.
Illo namq̄ rogo natorum funera cernunt
Tollitur et iuuenum magno cum murmure clamor
Flebilis ardebat flamma. namq̄ plion illa.
Inter quos gemitus laniato corpore coniunx
Aduolat andromache. medios q̄ immittere in ignes
Se cupit obstinata. tenens quam visa suorum.
Turba rapit. contra tantum tamen vsq̄ resistit.
Donec collapse ceciderunt robora flamme.
Inq̄z leues abijt tantus dux ille fauillas.
Sed iam siste gradum finemq̄z impone labori:

Caliope vatisqꝫ tui moderare carinam.
Quem cernis paucis stringentem littora remis.
Jamqꝫ tenens portum metasqꝫ petentis homeri.
Pieridum comitata choros summitte rudentes
Sanctoqꝫ virgineos lauro redimita capillos
Ipsa tuas compone liras. adde inclita pallas.
Tu faue cursum iam plene peracto vati

Explicit yliada homeri poetarum maximi

Pro cuius faciliori intellectu est aduertendum qꝫ intencio homeri in hoc opere est describere troianam historiã a primo bello vsqꝫ ad mortẽ hectoris inclusiue. Quod fit in effectu interitus atqꝫ exicium troie. vt liquet ex verbis supra habitis priami ad achyllẽ repetẽtis corpꝰ hector mortui sic dicẽtis Hectoris interitu vicisti dardana regna vicisti priamũ. sortis reminiscere victor humane. ꝛc. Scire eciã conuenit quod tã troia ꝙ grecia. tã troiani ꝙ greci. quedã eciã propria gentis vtriusqꝫ vocabula diuersificantur. Troiani dicuntur dardanij troes. phriges. phrigij. teucri. yliaci. ylionei. yliades. Et troia similiter. Greci dicũtur grai. pelasgi. danai. traces. argolici. argiui. dorici. eolici. achiui. graiugene. Et grecia similiter. Laomedon priami pater alio vocatur nomine crises. Hector vocat priamides. dardanides. phrigius. priameius heros. Paris quoqꝫ dicitur alio nomine alexander. alneidos priamides. dardanides. phrigius. priameius heros. Agamenon supremus grecorum pⁱceps alio nomine vocatur cyrus. vocatur eciam atrides. Germanus eius menelaus vir helene similiter vocatur atrides. Unde stacius. Et plaga graiugenum tumidis cõiurat atridis Achylles quoqꝫ multinomius est. vocatur enim pelides eacides. thetides. nereides et nereius heros. Troie tutator apollo alio nomine dicitur phebus. Venus eciam troianoꝝ fautrix nomine alio vocatur cytharea. Quorum omnium rationes cum quia a seruio tũ ab alijs virgilij expositoribus assignant exprimere hic superuacuum iudicaui. Sequuntur adhuc alia non modice auctoritatis pro laude homeri preclara illustrium virorum testimonia.

Franciscus petrarcha.

Homerũ grecorum lumen ac democritum contemplare quorũ alter vt fama est dum mira illa ac diuina dictaret oculis non

videbat animo lucens. Scribens enim de bello troiano condiciones hominū qualitatesqȝ claro adeo lucidoqȝ eloquio expressit ac si per sonalit illic interfuissȝ. oculisqȝ vidissȝ. Ipse nāqȝ de excidio troie poema insigne valde heroicis versib⁹ edidit. quod opus yliada nominauit. ꝙ precipue de excidio ylij idest troie consistit. Et incipit liber ille. Iram pande michi. ¶ Idem. Virgilius quoqȝ propterea exprobratus ꝙ versus homericos abstulisset. et in operis sui congeriem redegisset. respondisse fertur. Magnaruȝ esse virium extorquere clauā de manu herculis. ¶ Laercius. in libro de vita et morib⁹ philosophorum. De homero ferunt historiographi ꝙ ipse virtute pariterqȝ etate non solum poetarum sed philosophorum princeps vocari pariter et hēri meruit. Nam ante omnes fuit quoruȝ memoria nota est. omnibusqȝ verius ac lucidius quicquid dicere voluit explicauit: ¶ Diogenes. in epistolis. Rogauerunt me megarenses adolescentuli. vt meonidem phm̄ pariter ac poetam cōmendarem. Ridiculam sane cōmendacionem. Nā ꝙ homo sit ipsa hominis effigie. ꝙ phūs ꝙ poeta ꝙ orator. vita et moribus ipsaqȝ oratione cognosces. ¶ Iustinianus. imperator instōnū libro primo. Quociēs ius nominamus nec addimus nomē ciuitatis cuiusuis. nostrū ius significamus. Sicut cum poetam dicimus nec addimus nomē ei⁹ sub auditur apud grecos egregius homerus. apud nos virgilius.

¶ Stacius. achyllepdos.

Magnanimum eacidem formidatamqȝ tonanti.
Progeniem. et patrio vetitam incedere celo
Diua refer. quāq̄ acta viri multum inclita cantu.
Meonio. sed plura vacant. nos ire per omnem.
Sic amor est heroa velis. nec in hectore tracto.
Sistere. sed tota iuuenem deducere troia

¶ Eneas siluius.

¶ Viuet meonides dum mustis vua tumebit
Dum cadet in curua falce resecta seges. Explicit.

¶ hectoris troiani virorum strenuissimi. Epitaphiū.

¶ Defensor patrie iuuenum fortissimus hector.
Qui murus miseris ciuibus alter erat
Occubuit telo violenti fractus achillis.
Occubuere simul spesqȝ salusqȝ frigum

Hunc ferus eacides circum sua menia traxit.
Que iuuenis manibus texerat ante suis.
O quantos priamo lux attulit illa dolores
Quos fletus hecube. quos dedit andromache.
Sed raptum pater infelix auroqz repensum.
Conditit. ac merens accumulauit humo

¶Eiusdem.

¶Troum protector. danaum metus. hic iacet hector

¶Achillis greci.

¶Pellides ego sum tethidis notissima proles.
Cui virtus clarum nomen habere dedit
Qui straui tociens armis victricibus hostes.
Inqz fugam solus milia multa dedi
Hectore sed magno summa est michi gloria ceso
Qui sepe argolicas debilitauit opes.
Ille interemptus subijt me vindice penas
Pergama tunc ferro occubuere meo.
Laudibus immensis victor super astra ferebar.
Cum pressi hostili fraude peremptus humum.

¶Eiusdem.

¶Hectoris eacides domitor clā incaut⁹ inermis
Occubui paridis traiectus arundine plantas.

¶Anthenoris

¶Hic iacet anthenor patauine conditor vrbis.
Proditor ipse fuit quiqz sequuntur eum

¶Alexandri.

Sufficit huic tumulus cui nō suffecerat orbis.
Cui nimis angusta res fuit ampla nimis.

¶Homonee doctissime ac probissime romane cō tubernalis athimeti nobilissimi romanorū sena toris Epitaphiū pietatis atqz elegācie plenum rome in marmoreo tumulo vetustissimis litteris sculptum.

¶Actor loquitur.

¶Tu qui procedis secura mente parumper
Siste gradum queso. paucaqz verba lege.

¶Homonea.

¶ Illa ego que claris quondam prelata puellis
Hoc omonea breui condita sum tumulo.
Cui formam paphie carites tribuere decoram.
Quam pallas cunctis artibus erudijt.
Nondum bisdenos etas mea viderat annos.
Iniecere manus inuida fata michi.
Pro me non queror. morte est michi tristior ipsa
Meror achimeti coniugis ille mei.

¶ Achimectus.

¶ Sit tibi terra leuis mulier dignissima vita.
Atque tuis olim nunc perfruare bonis.
Si pensare animos sinerent crudelia fata:
Et posset redimi morte aliena salus
Quantulacunque mee debentur tempora vite.
Pensassem pro te cara homenea libens.
At nunc. quod possum fugio lucemque deosque:
Ut te immatura per stiga morte sequar.

¶ Homonea.

¶ Parce tuam coniunx fletu cassare iuuentam
Fataque merendo sollicitare mea.
Nil prosunt lacrime. nec possunt fata moueri
Viximus. hic omnes exitus vnus habet.
Parce ita. non vnque similem experiare dolorem
Et faueant votis numina cuncta tuis
Quodque mee eripuit mors immatura iuuente.
Id tibi victuro prorogêt vlterius

¶ Hos eme Richardus quos Faques impressit ad unguem
Calcographus summa sedulitate libros.

¶ Impressum est presens opusculum londonijs in diui pauli semiterio/sub virginei capitis signo. Anno salutis. Millesimo quingē tesimo nono. Mensis vero Decembris die. xij.

